

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΣΤ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1997

ΑΡΙΘ. 9

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, 'Ο συγγραφεὺς τῆς «Κλίμακος» ὄσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης. — Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ συζυγικὴ χριστιανικὴ ἀγάπη. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Μ. Φ., Ἐπισημάνσεις. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ καὶ πῶς ἀποκτᾶται. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Πύλες τῆς μνήμης. — Ἰ. Μ. Χατζηφῶτη, Λαογραφικὰ τῆς Ἄλωσης (1453). — Πρεσβυτέρου Γεωργίου Δρ. Χαραμαντᾶ, Μιχαὴλ Ἰωάννου Γαλανὸς (1862-1948). — Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Οἱ 39 ἅγιοι τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα Στέφανος. — Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡπείρου 132 — Πέραμα.

Ἅ ὁ συγγραφεὺς τῆς «Κλίμακος» ὄσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ε'

Ἅ ὁ ὄγδοος «λόγος» τῆς «Κλίμακος» προβάλλει τὴν ἀοργησία. Ὅπως, λέγει, τὸ νερό, ποὺ χύνεται λίγο-λίγο πάνω στὴ φωτιά, τὴ σβήνει τελείως, «οὕτω καὶ τοῦ ἀληθινοῦ πένθους τὸ δάκρυον πᾶσαν τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀξυχολίας κατασβεννύειν πέφυκε». Ἡ ἀοργησία εἶναι «γαλήνη ἐν πνοῇ ἀνέμων ἀκαθάρτων» (Αὐτ., σ. 157).

Ἅ ὁ ἕνατος «λόγος» προβάλλει τὴν ἀρετὴ τῆς ἀμνησικακίας, ἡ ὁποία εἶναι «τῆς γνησίας μετανοίας τεκμήριον» (Αὐτ., σ. 168). Ὅποιος ἔχει μνησικακία μοιάζει μὲ ἐμφωλεῦον φίδι, ποὺ ἔχει μέσα του δηλητήριο («ἰὸν θανατηφόρον») (Αὐτ., σ. 168). Ἡ μνησικακία εἶναι «θυμοῦ κατάληξις ἁμαρτημάτων φύλαξ· δικαιοσύνης μίσος· ἀρετῶν ἀπώλεια· σκόληξ νοδός... ἀγάπης ἀλλοτριώσις· ψυχῆς ἥλος πεπηγὼς (καρφί μπηγμένο στὴν ψυχὴ)· ...διηνεκῆς ἁμαρτία· αὐπνος παρανομία...» (Αὐτ., σ. 166). Στὴ θεραπεία τῆς μνησικακίας συντελεῖ τὸ νὰ ἐνθυμούμεθα τὰ παθήματα καὶ τὴν ἀνεξικακία τοῦ Κυρίου («Μνήμαι παθημάτων Ἰησοῦ ἰάσσονται μνησικακοῦσαν ψυχὴν, ἐκ τῆς Αὐτοῦ ἀνεξικακίας ἰσχυρῶς αἰσχυνομένην») (Αὐτ., σ. 168).

Ἅ ὁ δέκατος «λόγος» τῆς «Κλίμακος» στρέφεται ἐναντίον τῆς καταλαλιάς, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν ὄσιο Ἰωάννη τὸν Σιναΐτη, εἶναι «ἀποκύημα μίσους· λεπτὴ νόσος, παχεῖα δὲ κεκρυσμένη καὶ λανθάνουσα βδέλλα, ἀγάπης ἐκδαπανῶσα καὶ ἐξαφανίζουσα αἷμα· ἀγάπης ὑπόκρισις· καρδίας ρύπου καὶ βάρους πρόξενος· ἀγνείας ἀφανισμός» (Αὐτ., σ. 170). Ὅσοι εἶναι αὐστηροὶ καὶ σχολαστικοὶ κριτὲς τῶν σφαλμάτων τοῦ πλησίον, νικῶνται ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος, ἐπειδὴ δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη γιὰ τὰ ἰδικά τους ἁμαρτήματα «τελείαν μνήμην καὶ φροντίδα» (Αὐτ., σ. 172). Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐξῆς προτροπὴ: «Μηδὲ τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς ὄρῶν, κατάκρινε· πολλάκις γὰρ καὶ αὐτὰ πεπλάνηται» (Αὐτ., σ. 174).

Ἅ ὁ ἐνδέκατος «λόγος» στιγματίζει τὴν πολυλογία καὶ ἐπαινεῖ τὴν σιωπὴ. «Πολυλογία ἐστὶ κενοδοξίας καθέδρα· ...ἀγνωσίας τεκμήριον· καταλαλιάς θύρα· εὐτραπείας χειραγωγός· ψεύδους ὑπουργός· κατανύξεως διάλυσις· ...φυλακῆς (νοδός) ἀφανισμός· θέρμης (πνευματικῆς θερμότητος) ψυκτῆ-

Η ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας»¹. «Αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνήκεν ἐν Κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς»².

Ὁ Παῦλος ἀπὸ τοῦ 18 στίχου τοῦ Γ' κεφαλαίου τῆς πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῆς ἕως καὶ τοῦ πρώτου στίχου, τοῦ ἐπομένου τοιοῦτου, ἀπευθύνει προτροπὰς καὶ παραινήσεις, αἰτινες ἀφορῶσιν εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν, καθόλου. Ἐν τοῖς στίχοις 18-19 ὁ Ἀπόστολος ὁμιλεῖ εἰδικῶς περὶ τῶν σχέσεων τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους, περὶ ὧν ἐκθέτει τὰ δέοντα καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους αὐτοῦ ἐπιστολῇ³. Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ ἐπανειλημμένως περὶ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν σχέσεων καθόλου τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους, προφανῶς λόγῳ τῆς ὑψίστης σοβαρότητος τοῦ

πραγματος, καθότι ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς λειτουργίας τοῦ οἴκου, τοῦ πρωτοπλάσματος τούτου τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρῶν καὶ τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς οἰκουμένης, ἐξαρτᾶται ἡ εὐπραγία ἢ δυσπραγία τῆς ὀλότητος τῶν ἀνθρώπων. Ἦδη ἡ σοβαρότης τοῦ θέματος εἵλκυσε τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ τῶν Στωϊκῶν Φιλοσόφων καὶ τῶν Ἰουδαίων λογίων⁴, τούτου δ' ἔνεκα καὶ ὁ Παῦλος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραθεωρήσῃ ἐν τοσοῦτον μέγα θέμα, ὅπερ ἀπησχόλησε, ἀπασχολεῖ καὶ ἄχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος θὰ ἀπασχολῇ τὰ μεγάλα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀποστόλου, ἡ σύζυγος ὀφείλει πάντοτε καὶ ἐν παντί, ὅπως ὑποτάσσεται εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς, ἐκεῖνος δὲ ὀφείλει

ριον' προσευχῆς ἀμαύρωσις» (Αὐτ., σ. 175). Ἀντιθέτως ἡ σιωπὴ, ποὺ ἀσκειῖται μὲ ἐπίγνωσι καὶ διάκρισι, εἶναι «*μήτηρ προσευχῆς' ...δακρύων φίλη' θανάτου μνήμης ἐργάτης' ...θεωρημάτων (θείων) δημιουργός' ἀφανῆς προκοπή' λεληθυῖά ἀνάβασις (κρυφὴ πνευματικὴ ἀνάβασις)*» (Αὐτ., σσ. 175-176). Ὅποιος γνωρίζει τὰ παραπτώματά του, συγκρατεῖ τὴ γλῶσσα του, ἐνῶ ὁ πολὺλογος δὲν γνωρίζει ἀκόμη καθὼς πρέπει τὸν ἑαυτὸν του. «*Ὁ σιωπῆς φίλος προσεγγίζει Θεῷ' καὶ λεληθότως συνομιλῶν φωτίζεται παρὰ τοῦ Θεοῦ*» (Αὐτ., σ. 176).

Ὁ ιβ' «λόγος» τονίζει ὅτι τὸ ψεῦδος εἶναι «*ἀγάτης ἀφανισμός' ἐπιτοκία δέ, Θεοῦ ἄρνησις*» (Αὐτ., σ. 178). Μητέρα τοῦ ψεύδους εἶναι πολλὲς φορὲς ἡ ὑποκρισία. Γι' αὐτὸ τὸ νήπιον δὲν γνωρίζει τὸ ψεῦδος. Ὁμοίως καὶ ἡ ψυχὴ, ποὺ δὲν ἔχει πονηρίαν «*ὁ οἶνω εὐφρανθεῖς, ἀκουσίως ἀληθεύσει εἰς πάντα' καὶ ὁ μεθυσθεὶς κατανύξει, οὐ δυνήσεται ψεύσασθαι*» (Αὐτ., σσ. 179-180).

Ὁ ιγ' «λόγος» στρέφεται ἐναντίον τῆς ἀκηδίας, ἡ ὁποία εἶναι «*πάρεσις (παράλυσις) ψυχῆς καὶ νοῦς ἔκλυσις, ὀλιγωρία ἀσκήσεως*» (Αὐτ., σ. 181). Ἐνῶ στεκόμαστε στὴν προσευχὴ, μᾶς ὑπενθυμίζει διάφορα ἀναγκαῖα πράγματα καὶ ἡ ἀκηδία ἐπιστρατεύει κάθε τέχνασμα ὥστε νὰ μᾶς ἀποτραβήξῃ ἀπὸ ἐκεῖ, σὰν μὲ ἓνα καπίστρι μὲ κάποιαν αἰτία εὐλογία αὐτὴ ἢ παράλογη («*Πᾶσαν ἀνακινεῖ μηχανὴν ἐκεῖθεν ἡμᾶς, ὡς φορβιᾶ τινι εὐλόγως ὑποσύραι ἢ ἄλογος*»). (Αὐτ., σ. 182).

Ὁ ιδ' «λόγος», ποὺ ἀποτρέπει ἐκ τῆς γαστρι-

μαργίας, ἐπισημαίνει μὲ ἐνάργεια γιὰ τὸν γαστρίμαργο μοναχὸ τὰ ἐξῆς: «*Χαίρει Ἰουδαῖος Σαββάτω καὶ ἑορτῇ καὶ μοναχὸς γαστριμαργος Σαββάτω καὶ Κυριακῇ. Πρὸ χρόνον (ἀπὸ καιρὸ πρὶν) τὸ Πάσχα ψηφίζει (λογαριάζει) καὶ πρὸ ἡμερῶν τὰ ἐδέσματα εὐτρεπίζει' ψηφίζει κοιλιόδουλος ἐν ποίοις βρώμασιν ἑορτάσει, ὁ δὲ θεόδουλος ἐν ποίοις χαρίσμασι πλουτήσει*». Ὅταν ἔλθῃ κάποιος ξένος, συνέχεται ὀλόκληρος ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ γαστριμαργίας, καὶ θεωρεῖ ὡς παραμυθίαν τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἰδικὴν του κατάλυσι. «*Ἐπὶ παρουσίᾳ τινῶν τοῦ οἴνου καταλύειν ἐσκέψατο, καὶ ἀρετὴν δοκῶν κρύπτειν, πάθους δούλος ἐγένετο*» (Αὐτ., σ. 186). Ἡ καταπολέμησις τῆς γαστριμαργίας πρέπει νὰ γίνῃ μὲ μεθοδικὴ ἀσκησι. Ἄς κόψωμε ἐν πρώτοις τὰ λιπαρά, ἔπειτα τὰ ἐρεθιστικὰ καὶ ἔπειτα τὰ γλυκαίνοντα («*Περικόψωμεν τέως τὰ λιπαίνοντα' εἶτα τὰ ἐκκαίοντα, εἶθ' οὕτως τὰ ἡδύνοντα*») (Αὐτ., σ. 187).

Ὁ ὄσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, καταπολεμῶν τὴ γαστριμαργίαν, ἐξυμνεῖ τὴ νηστεία, ἡ ὁποία εἶναι «*περιτομὴ ἡδύτητος λάρυγγος' πυρώσεως (σωματικῆς) ἐκτομῆ' πονηρῶν ἐννοιῶν ἐκκοπή' ἐνυπνιασμῶν ἐλευθερία' προσευχῆς καθαρότης' ψυχῆς φωστήρ' νοῦς φυλακὴ' πυρώσεως λύσις' κατανύξεως θύρα' στεναγμὸς ταπεινός' συντριμμὸς ἰλαρός' πολυλογία ἀργία' ἡσυχία ἀφορμὴ ὑγείας σώματος' ἀπαθείας πρόξενος' ἀμαρτημάτων ἀφesis' παραδείσου θύρα καὶ τρυφή*» (Αὐτ., σ. 191).

(Συνεχίζεται)

ὅπως ἐκδηλοῖ πάντοτε τὴν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σύζυγον ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Ὁ Παῦλος χρησιμοποιοῖ τὸ ρῆμα εἰς χρόνον παρατατικὸν «ἀνῆκεν» οὐχὶ διότι τὸ καθήκον τῆς ὑποταγῆς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα ἀπώλεσεν ἤδη τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα ἐκφράσῃ, ὅτι ἡ ὑποχρέωσις ὑφίσταται ἀνέκαθεν, ἥτοι ὡς ἀνῆκεν ἀφ' οὗτου ὁ ἄνθρωπος ἐπεστράφη εἰς Χριστόν. Τὰ ἀμοιβαῖα τῶν χριστιανῶν συζύγων καθήκοντα ἐκτίθενται λεπτομερέστερόν πως ἐν τῇ συγχρόνως πρὸς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ συγγραφείσῃ πρὸς Ἐφεσίους, 5, 22-23 (62 ἢ 63 μ.Χ.) τοιαύτη, ἔνθα ὁ Ἀπόστολος παραλληλίζει τὰς μεταξὺ τῶν συζύγων σχέσεις πρὸς ἐκείνας τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ καὶ τῆς Νύμφης Αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ ὑπ' ὄψει ἡμῶν παραγράφῳ οὐδόλως καθάπτεται τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ ὡς ἐντεταλμένος Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὀρίζει τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς. Διὰ τοῦ ρήματος ἀγαπᾶν ὀρίζεται ἡ θρησκευτικὴ ἀγάπη, ἣτις ἐμπνέει⁵ πάσας τὰς ἀποχρώσεις τῆς ἀνθρωπίνης στοργῆς καὶ πληροῦται κυρίως ἐκ τῆς θείας ἀγάπης⁶. Ὡς καὶ ἐν τῇ παραλλήλῳ παραγράφῳ Ἐφεσίους 5, 22-33, οὕτω καὶ ἐν Κολασσαεῖς 3, 18-19 προτρέπονται οἱ σύζυγοι, ὅπως ἀγαπῶσι τὰς ἑαυτῶν συζύγους χριστιανικῶς. Αἱ σύζυγοι, ὡς ἰδιαζόντως τονίζεται ἐν Κολασσαεῖς, 3,18: «Αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ», οὕσαι πάντοτε ἐν Κυρίῳ, ὀφείλουσιν ὅπως ὑποτάσσονται εἰς τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας, διότι, ὡς διδάσκει ὁ θεόπτης Μωϋσῆς, πρῶτος ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ ἐπλάσθη ὁ ἀνὴρ καὶ εἶτα ἡ γυνή, καὶ διὸ καὶ «ἐκ μᾶς τῶν πλευρῶν αὐτοῦ»⁷, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, πρὸς τούτοις, τελευταῖος παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῆς γυναικὸς παρασυρθεῖς. Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι ἡ ὑποταγὴ αὕτη τῆς γυναικὸς θὰ εἶναι ὑποταγὴ εἰς σύζυγον καὶ οὐχὶ ὑποταγὴ εἰς ἀπόλυτον κύριον καὶ τύραννον, ὅστις αὐθαιρέτως ἐπιβάλλει τὰ θελήματα αὐτοῦ καὶ ἀσκεῖ ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ. Ὁ Ἰερὸς Χρυσόστομος (354-407) ἐξαίρων τὸ ὕψος τῆς παυλείου διδασκαλίας περὶ ὑποταγῆς ἐν Κυρίῳ τῆς συζύγου εἰς τὸν ἑαυτῆς σύζυγον παρατηρεῖ: «τὸ ὡς οὐ πάντως πανταχοῦ ἰσοτιμίας ἐστίν... ὅταν ὑπείκτης τῷ ἀνδρὶ, ὡς τῷ κυρίῳ δουλεύουσα ἡγοῦ πεῖθεσθαι»⁸. Ἡ ὑποταγὴ τῆς συζύγου εἰς τὸν ἄνδρα ἐπιβάλλεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι διὰ τὴν προοδεύσῃ καὶ εὐημερήσῃ

πᾶς οἴκος, ἀπαραιτήτως εἰς δέον ὅπως θεωρεῖται ὡς ἰθύνων νοῦς, ἢ ὀρθότερον, ὡς διδάσκει ἡ θεόπνευστος Γραφή⁹, ὡς κεφαλὴ, καὶ ὅστις ἐπέχων θέσιν συμβούλου καὶ κυβερνήτου τοῦ οἴκου, ὀφείλουσι πάντες ὅπως ὑποτάσσονται.

Ἡ ἀμερόληπτος ἱστορία καὶ ἡ πείρα ἐπιβεβαιοῦσι τὴν ὄντως ὑψίστην σημασίαν τῆς διδασκαλίας ταύτης, διότι μόνον τότε αἱ οἰκογένειαι εὐπλοοῦσι, καὶ προάγονται, ὅταν εἰς τὸ ἀκέραιον τηρῆται ἡ ἀγία αὕτη ἐντολὴ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν συζύγων. Τοῦναντίον ὅταν ἡ ἐντολὴ αὕτη παραβιάζεται, διασαλεύεται ἡ τάξις τοῦ οἴκου, οὕτινος θάπτον ἢ βράδιον ἐπέρχεται ἡ διάλυσις. Διὰ τὴν εὐδωσιν τοῦ καθόλου ἔργου τῆς οἰκογενείας, ἀπαραίτητος εἶναι ἡ πίστις ἀμφοτέρων τῶν συζύγων εἰς τὸν Θεόν, ὡς πρὸς κοινὸν Κύριον, εἰς ὃν, ὀφείλουσι πιστὴν καὶ ἀπεριόριστον ὑποταγὴν.

(Συνεχίζεται)

1. Κολασσαεῖς 3,19.

2. Κολασσαεῖς 3, 18-19.

3. Ἐφεσίους 5, 22-33.

4. Πρβλ. C. Spicq, Saint Paul. Les Épîtres Pastorales, Paris, 1947, σελ. 257-261.

5. Ὁ Παῦλος δὲν χρησιμοποιοῖ τὰ ρήματα ἐράω ἢ στέργω. Ἡ χρῆσις τοῦ ρήματος φιλεῖν ἦτο ὀλίγον ἐνδεδειγμένη διὰ μίαν γυναῖκα, ἣς ὁ Παῦλος τονίζει τὴν κατωτέραν αὐτῆς θέσιν ἐναντι τοῦ ἀνδρός. Μόνον τὸ ρῆμα ἀγαπᾶν, ἐκτὸς τοῦ κυρίως χριστιανικοῦ αὐτοῦ περιεχομένου, προσδιορίζει τὴν ἀγάπην τῆς ὑπεραφθονίας καὶ ἀφιλοκερδοῦς εὐνοίας.

6. Πρβλ. Κολασσαεῖς 3, 12-14.

7. Γενέσεως 2,21.

8. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολὴν, Ὁμιλία Κ', α', MPG., 62,136.

9. Ἐφεσίους 5,23: «ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος».

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

- * **ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ**
- * **ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ**, ἀγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (ἐξήγηση τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος).
- * **ΝΑ ΣΑΣ ΖΗΣΕΙ... Μιά προσέγγιση στό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος (Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου).**
- * **ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ**, (βιβλίο πού ἀναφέρεται καὶ στό Βάπτισμα τῶν νηπίων), νῦν Μητροπ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος)

Σήμερα, χάρις στὴν εὐρυτάτη διάδοση καὶ χρήση τῶν τεχνικῶν μέσων, εἶναι δυνατὴ ἡ ἀκρόαση κειμένων ποὺ διαβάζονται σὲ ὕψος ἀναγνώσεως, ἔστω καὶ ἂν συντρέχουν ὅλοι οἱ δυσμενεῖς ὅροι, ποὺ ἔκαναν παλαιότερα τὸ πρᾶγμα ἀδύνατο. Ἔχουν ἀπὸ καιρὸ εἰσαχθεῖ καὶ στοὺς ναοὺς μας μικρόφωνα καὶ μεγάφωνα, ποὺ, ἂν δὲν γίνεται κατάχρηση, διευκολύνουν τὴν συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ σημαντικά. Ἐχει ὅμως δημιουργηθεῖ ἤδη ἀπὸ αἰῶνων παράδοση ὡς πρὸς τὴ μυστικῶς ἀνάγνωση τῶν εὐχῶν καὶ αὐτὴ σήμερα εἶναι ἡ γενικῶς κρατούσα σ' ὅλη τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία τάξει. Ἔστω καὶ ἂν ἀποδειχθεῖ θεωρητικὰ ἡ πράξη αὐτὴ ὅτι ἔχει ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως καὶ διορθώσεως, πρακτικῶς προσκρούει, ὄχι μόνο στὸν φόβο ἐνδεχομένων ἀντιδράσεων, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀδυναμία γενικῆς καὶ πανορθόδοξου ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος, οὕτως ὥστε νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἀνεπιθύμητη διάσπαση στὴν λατρευτικὴ πρακτικὴ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Ἐκεῖ βρίσκεται ἡ σοβαρὴ καὶ ἰδιαιτέρως ὑπολογίσιμη ἔνσταση, καὶ ὄχι στὸ στερούμενο σοβαρότητας δῆθεν ἐπιχείρημα ὅτι θὰ δυσκολεύονται στὴν ἀνάγνωση τῶν εὐχῶν οἱ ἱερεῖς. Καὶ σὲ ἐποχὲς ἀκόμη ἀμαθείας ἢ λειτουργικῆς δεοντολογίας ἐπέβαλλε στοὺς λειτουργοὺς νὰ διαβάζουν εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ δυσκολώτατα κείμενα, ὅπως τὶς εὐχὲς τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ καὶ τῆς γονυκλισίας τῆς Πεντηκοστῆς, ποὺ λέγονται μάλιστα μιὰ φορὰ τὸν χρόνον ἐνῶ ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου τελεῖται καθημερινὰ καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἀρκετὰ συχνά. Ἐξ ἄλλου ἡ μορφωτικὴ στάθμη ὄχι μόνο τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἔχει αἰσθητὰ βελτιωθεῖ.

Εἶναι πάντως δυνατό, ἐφαρμόζοντας μιὰ συνετὴ τακτικὴ, νὰ ἀποφευχθοῦν καὶ νὰ διορθωθοῦν πολλὲς ἀπὸ τίς, τρόπον τινά, «παρενέργειες» τῆς μὴ εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν. Δὲν λέγω μόνο γιὰ τὴν συστηματικὴ λειτουργικὴ κατῆχηση καὶ ἐρμηνεῖα τῶν εὐχῶν τῆς θείας λειτουργίας στὰ κηρύγματα, σὲ ὁμιλίες καὶ διαλέξεις καὶ κατὰ τὴν προσφορὰν τῆς κατηχήσεως στὰ κατηχητικὰ καὶ στὰ ἄλλα

σχολεῖα. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο καὶ αὐτονόητο, εἴτε οἱ εὐχὲς διαβάζονται μυστικῶς εἴτε εἰς ἐπήκοον. Ὁμοίως πολὺ βοηθητικὴ εἶναι καὶ ἡ χρῆση ἐγκολπίων ἐκτὸς τῆς λειτουργίας καὶ κατὰ τὴ διάρκειά της, μὲ μετάφραση ἢ μὲ μόνο τὸ κείμενο. Τέτοια ὑπάρχουν πάρα πολλὰ διαφόρων τύπων καὶ ἐκδόσεων καὶ γίνεται ἤδη εὐρεία χρῆση τους στοὺς ναοὺς. Ἀρκεῖ νὰ εἶναι μεταβατικὴ ἢ χρῆση τους γιὰ νὰ μπορέσουν κάποτε οἱ πιστοὶ νὰ ἀποδευσμευθοῦν ἀπὸ αὐτὰ, γιὰ νὰ μὴ μεταβάλλεται ὁ χώρος τοῦ ναοῦ σὲ ἀναγνωστήριο καὶ ἀπομονώνονται ἀντὶ νὰ ἐνώνονται οἱ χριστιανοὶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας λατρείας. Ὅλα αὐτὰ εἶναι σοβαρὰ μὲν μέτρα, ἀλλ' οὐσιαστικῶς εἶναι ἡμίμετρα, ἐφ' ὅσον οἱ εὐχὲς ἐξακολουθοῦν νὰ λέγονται μυστικῶς. Ἐνα σοβαρὸ βῆμα βελτιώσεως εἶναι τὸ νὰ λέγονται οἱ εὐχὲς στὴ θέση τους, δηλαδή, ὅπως ἤδη εἶπαμε, πρὸ τῆς ἐκφωνήσεώς τους. Στὶς νεότερες ἐκδόσεις τῶν «Ἱερατικῶν» ἔχει γίνει ἤδη αὐτὸ τὸ βῆμα, ἐνῶ σὲ παλαιότερες ὑπῆρχαν ἀρκετὲς τέτοιες μεταθέσεις. Νὰ διαβάζονται δὲ οἱ εὐχὲς μὲ τὴ δέουσα προσοχὴ καὶ κανονικὸ ρυθμὸ, χωρὶς νὰ καταλαμβάνεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ σπουδῆ, ἂν καλύπτεται ἢ ἂν δὲν καλύπτεται ἀπὸ τὸν ψάλτη. Πολλοὶ καλοὶ λειτουργοὶ τὸ ἐφαρμόζουν αὐτὸ μὲ ἐπιτυχία. Διαβάζουν τὴν εὐχὴ σὲ χαμηλότερο τόνο καὶ ὑψώνουν λίγο τὴ φωνή τους ὅταν τελειώσει ὁ ψάλτης, ἔτσι ὥστε νὰ μὴ δημιουργεῖται χασμωδία καὶ νὰ ἀκούονται οἱ λόγοι τῆς εὐχῆς. Ἐννοεῖται πὼς μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραλείπονται οἱ εὐχὲς, οὔτε νὰ λέγονται ἐπιτροχάδην, οὔτε νὰ λέγονται κατὰ τὸν ἀπόστολο ἢ κατὰ τὸ Σύμβολο τῆς πίστεως ἢ κατὰ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν ἢ κατὰ τὸ κοινωνικό. Ἡ ἀσεβὴς αὐτὴ ἀκαταστασία εἶναι καταστρεπτικὴ γιὰ τὴν εὐσχίμονα καὶ εὐτακτοτέλεση τῆς θείας λατρείας. Χωρὶς σπασμωδικὲς καὶ ἀμελέτητες ἐνέργειες, ἀπαγορεύσεις ἢ ἐνθαρρύνσεις, ἢ παράδοση θὰ βρεῖ βαθμηδὸν τὸν δρόμο της. Ἐπὶ τοῦ παρόντος περνοῦμε μιὰ περιόδο μεταβατικῶν καταστάσεων καὶ ἀναζητήσεων.

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΕΥΡΟΡΑ NOSTRA

Μεγάλες και βαθιές οι πληγές που άφησε ο σεισμός του 1986 στην Καλαμάτα, όχι μόνο στις κατοικίες αλλά και στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία της περιοχής. Αυτές τις πληγές «επούλωσε» ειδικό κλιμάκιο αποτελούμενο από μηχανικούς, αρχαιολόγους και προσωπικό εποπτευόμενο από τις αρμόδιες διευθύνσεις και την 5η Έφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής που συνεχίζεται, βράβευσε η «EUROPA NOSTRA/IBI», Ευρωπαϊκή Όμοσπονδία για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Με μετάλλιο βραβεύτηκε η «άποκατάσταση των ιστορικών κτιρίων της πόλης της Καλαμάτας». Η Ευρωπαϊκή Όμοσπονδία βράβευσε επίσης με τιμητικό δίπλωμα και την άποκατάσταση του «Καθολικού της Μονής Σίμωνος Πέτρας» στο Άγιον Όρος. Το Καθολικό πρωτοκτίσθηκε το 1633, καταστράφηκε το 1891 από φωτιά, ανακαινίστηκε δέ το 1935 αλλά έγιναν σ' αυτό πολλές επεμβάσεις. Το 1991-96 έγινε η σωστή άποκατάσταση.

«Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ»

«Πρόκειται για μια ιστορικής σπουδαιότητας έκθεση, αλλά και ένα καθαυτό ιστορικό γεγονός. Με την ιδιότητα του διευθυντή του Μετροπόλιταν επί μία 20ετία έχω αναλάβει την διοργάνωση πάνω από 400 εκθέσεων και πρέπει να ομολογήσω ότι η «Δόξα του Βυζαντίου» είναι η πιο σημαντική έκθεση που εγκαινιάζω».

Τα παραπάνω τόνισε ο διευθυντής του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης Νέας Υόρκης Φιλίπ ντε Μοντεμπέλο, μιλώντας στα μέσα Ένημέρωσης και παρουσιάζοντας την μεγαλειώδη έκθεση την αφιερωμένη στο Βυζάντιο. Οι ξένοι το αναγνωρίζουν και το ομολογούν ότι είμεθα ή κοιτίδα και του πολιτισμού και της δημοκρατίας. Άραγε εμείς συναισθανόμεθα το βάρος της κληρονομιάς που λάβαμε από τους ένδοξους προγόνους μας;

ΟΙ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΙ ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΙ

Οι Τούρκοι συνεχίζουν να καταστρέφουν εκκλησίες στην Κύπρο και να κάνουν παράνομη εξαγωγή αρχαιοτήτων. Γίνονται λαθρονασκαφές σε έννεα πόλεις στα κατεχόμενα. Κάνουν οτιδήποτε, προκειμένου να αλλοιώσουν τα μνημεία μας. Τις βυζαντινές εκκλησίες τις μετατρέπουν σε τουαλέτες και σταύλους ενώ τα κινητά εύρηματα τα πουλάνε στο έξωτερο. Τι κάνει η Κύπρος για όλα αυτά; Για κά-

θε νέα υπόθεση κινητοποιεί τους διεθνείς οργανισμούς και παράλληλα προσπαθεί να προστατεύσει και να αναδείξει τον πολιτιστικό πλούτο στην ελεύθερη περιοχή. Η Κύπρος επιδιώκει στενή συνεργασία για πολιτιστικά θέματα με την Ελλάδα. «Είμαστε προέκταση του Έλληνισμού» τονίζεται με έμφαση από όλους, ακόμη και από απλούς πολίτες στην Κύπρο.

ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Η μεγάλη έκθεση των θησαυρών του Άγιου Όρους θα εγκαινιαστεί στο Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης στο διάστημα από 19 έως 22 Ιουνίου, όπως έχει προγραμματισθεί, με σειρά εκδηλώσεων, στις οποίες μάλιστα θα δοθεί ύψηλος πανηγυρικός τόνος. Η έκθεση θα δίνει μια συνολική αίσθηση του Άγ. Όρους, της ατμόσφαιρας και του ήθους του, δεδομένου ότι πέρα από τα εκθέματα θα δίδονται εικόνες από τον λειτουργικό βίο, θα παρουσιάζεται η αρχιτεκτονική, η φύση του κ.λπ.

Με τις δύο εκθέσεις «Η Δόξα του Βυζαντίου» και οι «Θησαυροί του Άγιου Όρους» προβάλλεται μέσω της ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ η καλλιτεχνική και πολιτιστική μας κληρονομιά, η ταυτότητά μας, οι ρίζες μας αλλά και η συνέχειά μας. Όλα αυτά θα πρέπει να μας φρονιματίζουν και να μας κάνουν πιο νουνεχείς και σώφρονες. Να τα έχουμε πάντοτε κατά νούν και όχι να το ένθυμούμεθα ευκαίρως άκαιρως ή όταν έχουμε συμφέρον, καλυπτόμενοι πίσω από την Έκκλησία μας.

ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ

«Ζωντανό θησαυρό της οικουμένης και φρούριο αξιών του Χριστιανισμού και της Όρθοδοξίας το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για το ευρωπαϊκό πρότυπο κοινωνίας», χαρακτήρισε τη μοναστική πολιτεία του Άγιου Όρους ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζακ Σαντέρ. Ο Πρόεδρος της Κομισιόν έντυπωσιάστηκε από την ολιγόωρη επίσκεψή του στο Άγιον Όρος στο οποίο έτυχε θερμότατης υποδοχής ως αρχηγός Κράτους, από τους άγιοι-τες σύμφωνα με το βυζαντινό τυπικό. Από την προσφώνηση του Πρωτεπιστάτη σημειώνουμε αυτό που είπε: «Το Άγιον Όρος δέν αποτελεί απλά μια βραχώδη περιοχή στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και τη Νότια Εύρωπη, αλλά είναι και ένας χώρος πνευματικός, οικουμενικός και πολιτιστικός άνευ γεωγραφικών ορίων».

Άρχιμ. Μ. Φ.

Ἡ ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΠΟΚΤΑΤΑΙ

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Ἱεροκέρυκος

1. Εἰρηνιστές¹

Σὲ κάθε ἐποχὴ γίνεται λόγος περὶ εἰρήνης. Ἡ ἄσβεστη —δυστυχῶς— φλόγα τοῦ πολέμου ὀδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ συζητοῦν μὲ περισκεψὴ τοὺς τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους θὰ ἐμπεδώσουν τὴν εἰρήνην, τὴν μόνιμη καὶ ἀδιατάρακτη, ἐπάνω στὴ γῆ. Τὰ δεινά, πού φέρουν οἱ πόλεμοι, οἱ αἱματοχυσίες, οἱ καταστροφές, τὰ καπνίζοντα ἐρείπια, τὰ δάκρυα τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὄρφανῶν, ἡ πείνα, ἡ πολύμορφη δυστυχία, ἡ βαρβαρότητα καὶ ὁ παραλογισμὸς, ὅλα αὐτά, συγκλονίζουν, ἀναστατώνουν καὶ ἐξάπτουν τὸν πόθο τῆς εἰρήνης.

Ἔτσι μετὰ τὶς αἱματηρὲς συρράξεις, ἔθνη καὶ λαοὶ ἀναζητοῦν πάντοτε τὴν διασφάλιση τῆς πολυπόθητης εἰρήνης, γιὰ νὰ τὴν... περιφρονήσουν ὕστερα ἀπὸ λίγο. Γιὰ νὰ ἐπαναλάβουν τὰ ἴδια παθήματα. «Γιὰ τὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ παλιὰ ἐπινόησαν διάφορους θεσμοὺς. Ἔτσι, στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὑπῆρξε ὁ θεσμὸς τῶν ἀμφικτιονιῶν, πού μέσα στοὺς σκοπούς τους ἦταν καὶ ἡ εἰρηνικὴ ἐπίλυση τῶν διαφορῶν ἀνάμεσα στὶς πόλεις - μέλη τους.

»Στοὺς νεώτερους χρόνους ἡ πρώτη ὀργανωμένη προσπάθεια τῶν κρατῶν γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῶν πολέμων ἔγινε στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰ. μὲ τὴν σύγκληση διαφόρων συνδιασκέψεων (Χάγη). Μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ἰδρύθηκε ὁ ὀργανισμὸς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν (Κ.Τ.Ε.) καὶ μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ὁ Ὄργανισμὸς Ἠνωμένων Ἐθνῶν (Ο.Η.Ε.) γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς εἰρήνης καὶ τὴν ἐπίλυση μὲ εἰρηνικὰ μέσα τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν.

»Ἀκόμη, ἰδρύθηκαν δυὸ δικαστήρια σὲ μιὰ συνδιάσκεψη τῆς Χάγης (1907) γιὰ τὴν ἀποσόβηση τῶν πολέμων, τὸ Διεθνὲς Διαιτητικὸ Δικαστήριον καὶ τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον λειῶν Πολέμου»².

Μάλιστα στὸν αἰῶνα μας, μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τὸν πῦρ καταστροφικὸ πόλεμο, ἐκδηλώθηκαν ἔντονες φιλειρηνικὲς τάσεις. Ὁργανώθηκε φιλειρηνικὸ κίνημα. Ὁ λεγόμενος πασιφισμὸς (ἀπὸ τὸ λατινικὸ *pacis*, πού σημαίνει

εἰρήνη). Ἐγιναν συνέδρια, ὅπου ἐπισταμένως, εἰς βάθος, μελετήθηκε τὸ θέμα. Ἀναπτύχθηκε ὀλόκληρη φιλολογία μὲ ἀντικείμενο τὴν εἰρήνην. Ἐκδόθηκαν βαρυσήμαντα ψηφίσματα. Πασίγνωστες δὲ εἶναι οἱ λεγόμενες πορεῖες εἰρήνης. «Τὸ φιλειρηνικὸ κίνημα στὴ διάρκεια τῆς μακροχρόνης ἐξέλιξής του ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ ἐπιφανεῖς συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Λέον Τολστόϊ, ἀπὸ πολιτικούς, ὅπως ὁ Ζὰν Ζορέ, ὁ Γκάντι, κ.ἄ., ἀπὸ φιλοσόφους, ὅπως ὁ Μπέρτραν Ράσελ»³.

Παρ' ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς φιλειρηνικὲς προσπάθειες, ὅπως βλέπουμε, ἡ εἰρήνη δὲν βασιλεύει παντοῦ. Τελειώνει ὁ εἰκοστὸς αἰῶνας καὶ οἱ φωτιὲς τοῦ πολέμου δὲν ἔχουν σβῆσει. Στὰ Βαλκάνια, στὴ Μ. Ἀνατολή, στὴν Ἀσία, στὴν Ἀφρική. Ἐκατόμβες ἀθῶων θυμάτων. Ἐρείπια καὶ συντριμια. Δυστυχία πού σπαράσσει τὴν καρδιά. Οἱ μικρὲς ὀθόνες σχεδὸν καθημερινὰ μεταφέρουν τὴν τραγικότητα τοῦ πολέμου μέσα στὰ σπιτία μας.

2. Τὸ παράπονο

Μάλιστα μερικοί, καθὼς ἀφαιροῦνται ἀπὸ αὐτὲς τὶς εἰκόνες τῆς φρίκης τοῦ πολέμου, γίνονταν ἀπαισιόδοξοι γιὰ τὴν σκοπιμότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Σκανδαλίζονται. Δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν, πὼς ὁ ἀγγελικὸς ἐκεῖνος ὕμνος τὴν νύχτα τῶν Χριστουγέννων «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη» δὲν ἔγινε ἀκόμη πραγματικότητα. Πὼς δηλαδὴ ἡ εἰρήνη, πού ἔψαλλαν οἱ ἄγγελοι, δὲν ἐγκαθιδρύθηκε στὴ δύστυχη γῆ, μέσα στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες.

Πότε —σκέπτονται— θὰ πραγματοποιηθοῦν ἐκεῖνα τὰ προφητικὰ ὁράματα γιὰ τὴ μακάρια, τὴν εὐδαίμονα ἐποχὴ τοῦ Μεσσίου, ὅπου, σύμφωνα μὲ τὸν μεγαλοφωνότατο Ἡσαΐα: «Δικαιοσύνη θὰ εἶναι τὸ περιζῶμα τῆς ὀσφύος του καὶ ἡ πιστότης ἡ ζώνη τῶν ἰσχύων του. Τότε ὁ λύκος θὰ βόσκη μετὰ τοῦ ἀμνοῦ, ἡ πάρδαλις μετὰ τῆς ἐρίφου θὰ συναγελάζεται, ὁ μόσχος μετὰ τοῦ λέοντος θὰ συντρώγη καὶ τὸ μικρὸν παιδίον θὰ τοὺς ὀδηγῇ. Ἡ ἀγέλας καὶ ἡ ἄρκτος φιλίαν θὰ ἔχουν καὶ τὰ νεογνά των ὁμοῦ θὰ ἀναπαύωνται. Ὁ λέων θὰ τρώγη ἄχυρον ὡς ὁ βοῦς καὶ τὸ

θηλάζον παιδίον θὰ παίζη παρὰ τὴν ὄπην τῆς ἐχίδνης, καὶ εἰς τὴν φωλεὰν τοῦ ὄφρεως τὸ ἀπογαλακτισμένον θὰ κινή τὴν χεῖρα του»⁴.

Πότε, ἄραγε, οἱ ἄνθρωποι — πάλι κατὰ τὸν Προφήτη Ἡσαΐα — «συγκόψουσιν τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα καὶ οὐ λήψεται ἔτι ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν» (Ἡσ. 2,4).

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ προφητικά ὄραματα γιὰ τὴν μελλοντικὴν εἰρήνην, αὐτὰ ἔχουν καὶ κάποια ἀλληγορικὴ σημασία. Γιὰ παράδειγμα, ἡ προαναφερθεῖσα προφητεία τοῦ Ἡσαΐου «τότε ὁ λύκος θὰ βόσκη μετὰ τοῦ ἀμνοῦ». Γιὰ τὴν προφητεία αὕτη ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντάς τὴν ἐκήρυττε τὰ ἑξῆς: «Ὅταν γὰρ ἴδῃς ἐν ἐκκλησίᾳ πένθητα πλουσίῳ παρεσιῶτα, ἰδιώτην ἄρχοντι, εὐτελεῖ τῷ ὑπερέχοντι, τὸν ἔξω τρέμοντα τὴν δυναστείαν, ἔσω ἀδεῶς συμπαρεσιῶτα τῇ δυναστείᾳ, νόησον τί ἐστί. Τότε συμβοσκοηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνῶν. Λύκον τοίνυν καλεῖ ἡ Γραφή τὸν πλούσιον, ἀρνίον τὸν πτωχόν. Καὶ πόθεν τοῦτο, ὅτι κοινωνήσῃ λύκος ἀρνίῳ, ὃν τρόπον πλούσιος μετὰ πτωχοῦ; Πρόσεχε ἀκριβῶς. Ἔστηκε πολλάκις πλούσιος καὶ πένης ἐν ἐκκλησίᾳ» κατέλαβεν ἡ ὥρα τῶν θείων μυστηρίων» ἐξωθεῖται ὁ πλούσιος ὡς ἀμύητος, ἴστανται δὲ ὁ πένης ἐντὸς τῶν οὐρανίων σκιῶν, καὶ οὐκ ἀγανακτεῖ ὁ πλούσιος· οἶδεν γὰρ ἑαυτὸν ἀλλότριον τῶν θείων μυστηρίων. Ἄλλ' ὡς τῆς θείας χάριτος· οὐ μόνον ὁμοιμία ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἀλλὰ καὶ ἡνίκα ἴστανται, πολλάκις ὁ πένης τὸν πλούσιον πρωτεύει ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ οὐδὲν ὠφέλησεν ὁ πλούσιος τὸν ἔχοντα ἐκτὸς εὐσεβείας, οὐδὲ πενία τὸν πιστὸν ἐξημίωσε τὸν παρεσιῶτα αὐτὸν μετὰ θάρρους τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ»⁵.

Ἄλλο ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν εἰρήνην τοῦ ἀγγελικοῦ ὕμνου κατὰ τὴν ἅγια νύχτα τῶν Χριστουγέννων, ἐγκριτοὶ ἐρμηνευτὲς τῶν Γραφῶν μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν πραγματικὴν σημασίαν τῆς εὐαγγελικῆς εἰρήνης. Οἱ ἄγγελοι ψάλλοντες μετάρσιοι τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ...» δὲν ἐννοοῦσαν τὴν εἰρήνην ἐκεῖνην, γιὰ τὴν ὁποία μάχονται τὰ ὁμῶνυμα κινήματα τῆς ἐποχῆς μας. «Κακῶς καὶ ἐκ παρεξηγήσεως, ἔγραφε πρὸ καιροῦ ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιμ. π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος, ἐκλαμβάνομεν τὴν εἰρήνην αὐτὴν ὡς ἐξωτερικὴν, ὡς κατάστασιν φιλίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἀτόμων πρὸς ἄτομα καὶ λαῶν πρὸς λαοὺς, ὡς κατάπαυσιν τῶν πολέμων καὶ τῶν μαχῶν. Τοιαύτην

εἰρήνην οὐδέποτε ἐπηγγείλατο τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ εἰρήνη τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐσωτερικὴ, εἶναι ἡ κατάστασις γαλήνης, ἣτις βασιλεύει ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἔχει φιλίαν καὶ κοινωνίαν πρὸς τὸν Θεόν»⁶.

3. Ὁ πῶς ἐπικίνδυνος πόλεμος

Ἐπομένως ἄλλοῦ θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε τὴν εἰρήνην. Διότι ἄλλοῦ, ὄχι στὰ πολεμικὰ πεδία αὐτοῦ τοῦ κόσμου, διεξάγεται ὁ πραγματικὸς πόλεμος. Δηλαδή ὁ πόλεμος ποὺ μπορεῖ οὐσιαστικῶς νὰ μᾶς βλάψει. Στὴν ψυχῇ, στὰ αἰῶνια συμφέροντά μας.

Ἔτσι ἔχει ἡ χριστιανικὴ ἀντίληψη περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ὅπως ἐπιγραμματικὰ καὶ μὲ σαφήνεια τὴν διευτύωσε ὁ ἱ. Χρυσόστομος: «Τῶν πολέμων, ἔλεγε, ἐστὶν εἶδη τρία τὰ χαλεπότερα· εἷς μὲν οὗτος ὁ κοινός, ὅταν οἱ παρ' ἡμῖν στρατιῶται πολεμῶνται παρὰ βαρβάρων· δεύτερος, ὅταν, καὶ εἰρήνης οὔσης, ἡμεῖς πρὸς ἀλλήλους πολεμῶμεν· τρίτος, ὅταν ἕκαστος πρὸς ἑαυτὸν πολεμῇ. Οὗτος δὲ καὶ πάντων ἐστὶ χαλεπώτατος. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ παρὰ τῶν βαρβάρων οὐδὲν μέγα ἡμᾶς βλάψει δυνήσεται· τί γὰρ, εἰπέ μοι; ἔσφαξε καὶ ἀνείλεν, ἀλλ' οὐδὲν τὴν ψυχὴν ἐλυμήνατο. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ δεύτερος, ἐὰν μὴ βουλώμεθα, βλάψει τι ἡμᾶς δυνήσεται. Κἂν γὰρ ἕτεροι πρὸς ἡμᾶς πολεμῶσιν, ἔξεστιν ἡμῖν εἶναι εἰρηνικοῖς· ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος, “ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνδιέβαλόν με, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην” καὶ πάλιν “μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἡμῖν εἰρηνικός” καὶ πάλιν, “ὅταν ἐλάουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν”. Τὸν δὲ τρίτον οὐκ ἐνὶ ἀκινδύνως διαφυγεῖν. Ὅταν γὰρ ἡμῖν διαστασιάζῃ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ χαλεπὰς ἐπιθυμίας ἐγείρῃ καὶ τὰς ἡδονὰς ὀπλίξῃ τῶν σωματίων, τῆς ὀργῆς τοῦ φθόνου, οὐκ ἐνὶ, μὴ τοῦ πολέμου τούτου λυθέντος, ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγεμένων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν μὴ καταστέλλοντα ταύτην τὴν ταραχὴν, πεσεῖν καὶ τραύματα λαβεῖν. ἐκεῖνον τὸν θάνατον τίκοντα τὸν ἐν τῇ γεέννῃ».

(Συνεχίζεται)

1. Ὁμιλία, ποὺ ἐκφωνήθηκε στὴν Ἱερατικὴ Σύναξη τῆς 20ῆς Μαρτίου 1997 στὴν Ἐρεσσὸ Μυτιλήνης, παρόντος τοῦ Σεβ. Μητροπ. Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου.

2. Ἐγκυκλ. Ἐπιστήμη καὶ Ζωή, τ. 5, σελ. 108. λ. εἰρήνη.

3. Ἐνθ' ἄν. τ. 15, σ. 294.

4. Ἡσ. 11, 5-8. Εἰς Β. Βέλλα, Ἐρησικ. προσωπικότητες τῆς Π.Δ., Ἀθήνα 1968', σ. 270.

5. ἱ. Χρυσόστομος, Κατὰ μεθούτων καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν. 441E-442A. ΑΑΠ 22.

6. Ἐπιφ. Θεοδωροπούλου, Ἄρθρα, Μελέται, Ἐπιστολαί, τ. Α' Ἐν Ἀθήναις 1981, σ. 514.

Πύλες τῆς μνήμης

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μένουμε φεύγοντας

Μὰ τί κάνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ θέλουν νὰ ρίξουν μαῦρη πέτρα καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς πόλεις τους; Τὶς αἰσθάνονται τόσο ἀνοχύρωτες κι εὐάλωτες ὥστε νὰ θέλουν ἢ νὰ καταφύγουν σὲ πολιτείες προστατευμένες ἀπὸ δικούς τους ἀστρ-νόμους ἢ νὰ χωθοῦν σὲ παραμυθένιες πόλεις τύπου Ντίσνεϋ!;

«Χριστέ μου, πῶς ἔγιναν οἱ πόλεις;» ἀναφωνεῖ ὁ σελιδοπώρος τῆς «Καθημερινῆς» βάνοντας στὰ χεῖλη του φράση τοῦ Μάρτιν Ἐϊμς ἀπὸ *Τὸ Βέλος τοῦ Χρόνου*. «Πίσω μου σ' ἔχω, πόλη» ἐπιγράφει ποίημά του ὁ Ἰωσήφ Δ. Ἀγαπητὸς ἐξορκίζοντας τὸ κακό²! Κι ὁ Δ. Μητρόπουλος σὲ δύο χαρακτηριστικὰ σκίτσα του καταγράφει αὐτὸ τὸ «πίσω μου» σὰν κοινὴ στάση ἀνθρώπων καὶ ζώων. Μόνο πὺ ὁ συνοδός... στὸ τέλος, σὰ νὰ μετανοῖνει καὶ γυρῖζει νὰ ρίξει μιὰ τελευταία ματιὰ κινδυνεύοντας νὰ μεταβληθεῖ σὲ στήλη ἄλατος καὶ ἀναφωνεῖ παραφράζοντας τὸ γνωστὸ στίχο τοῦ ποιητῆ: «ὅπου κι ἂν ρίξω τὸ βλέμμα... ἢ Ἀθήνα μὲ πληγώνει»³.

Παρ' ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς ἀρνητικὲς διαπιστώσεις «δὲν μπορεῖ ὄλοι ἐμεῖς, ὄλος αὐτὸς ὁ κόσμος πὺ στριμώχνεται στὶς οὐρές, στὰ λεωφορεῖα, στὰ μίξερὰ δυάρια καὶ τριάρια μὰ καὶ στὰ ὑπόγεια ἀκόμη καὶ στοὺς δρόμους

χωρὶς περιθώρια οὔτε ἀναπνοῆς —πολλὲς φορὲς— δὲν μπορεῖ, θὰ ἀγαπάει αὐτὴ τὴν πόλη, ἀλλιῶς θὰ ἔβρισκε τρόπους γιὰ νὰ φύγει»⁴. Βλέπετε, καὶ στὰ σκίτσα καὶ στὰ ποιήματα λίγοι εἶναι οἱ... φυγάδες. Γιὰ τοὺς πολλοὺς κάτι θὰ πρέπει νὰ κάνουμε. Ἐτσι κι ἀλλιῶς ἢ δὲν θέλουν ἢ δὲν μποροῦν νὰ φύγουν κι ἔτσι παραμένουν. Ἀνήκουν κι αὐτοὶ στὴν κατηγορία τῶν κατὰ κάποιον τρόπο «περιλειπομένων» κι ὄχι μόνο στὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐχουμε ἤδη θίξει σὲ προηγούμενα ἄρθρα μας τὴν προβληματικὴ τῶν συγχρόνων πόλεων γιὰ τοὺς πολίτες τους πὺ καταντοῦν «πολίτες χωρὶς πόλη» ἢ ξένοι στὴν ἴδια τὴν πόλη τους καὶ τὶς «προκλήσεις» πὺ θέτουν οἱ πόλεις στὴν Πρακτικὴ, τὴν Ποιμαντικὴ Θεολογία⁵. Ἡ Ποιμαντικὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπτύσσεται ἐρήμην τῶν πόλεων. Στὴν ἐρημιά τους μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ οἰκοδομήσει «ἔνδον πόλεις», μὲ ἐσωτερικὴ συνοχὴ καὶ κοινωνικοὺς ἰστούς, πὺ νὰ καταργοῦν ἀπὸ μέσα τὸ σχῆμα πὺ τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ σήμερα καὶ ἀπὸ τὰ αὐθαίρετα κτίσματα ὀδηγεῖ στὴν «αὐθαίρετη πόλη»⁶. Πῶς ὅμως θὰ κατορθωθεῖ αὐτὸ τὸ ἐγχεῖρημα;

Φεύγουμε μένοντας

Πῶς, γιὰ παράδειγμα, ἀντὶ νὰ διαχωρίζου-

Τοῦ Κώστα Μητρόπουλου

Τοῦ Κώστα Μητρόπουλου

με την πόλη σὲ πόλη ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ δακτυλίου, θ' ἀναζητᾶμε μιὰ μέσα-πόλη ἢ μέσα-Ἀθήνα, κατὰ τὴν ἔκφραση «μέσα-Ἑλλάδα» τοῦ Ζήσιμου Λορεντζάτου, κι ἀντὶ νὰ ζοῦμε μία μονοδιάστατη πόλη θὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ τὴ ζήσουμε πολυδιάστατη σὲ ὅλες τῆς τὶς προεκτάσεις στὸ χρόνο καὶ στὶς ἐπεκτάσεις τῆς στὰ περὶ-χωρὰ τῆς; Ν' ἀναζητήσουμε, δηλαδή, τὸν *ζωτικὸ χωρὸ-χρονό* τῆς.

Κάτι τέτοιο δὲν σημαίνει ἀσφαλῶς κανενὸς εἶδους φυγή. Δὲν φεύγουμε γιὰ ν' ἀποφύγουμε μιὰν ἄμεση, ἐνοχλητικὴ πολλὰς φορὲς πραγματικότητα, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐντάξουμε μέσα σ' αὐτὴν καὶ ὅ,τι ἄλλο τυχὸν μᾶς διαφεύγει, ὅ,τι σὲ πρώτη ματιὰ παραμένει ἀόρατο καὶ χρειάζεται ἐρευνητικὰ νὰ ἐντείνουμε τὴν προσοχή μας σκάπτοντας ἔνδον ἢ ψάχνοντας δεξιὰ κι ἀριστερὰ νὰ ἀναζητήσουμε σημάδια, ἀχνάρια ἢ ἐξοχὲς πού θὰ μᾶς ὀδηγήσουν σὲ ἐσοχὲς καὶ κοιλώματα, πού θὰ κρύβουν προφυλαγμένα ἀπομεινάρια καὶ πού θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ συνθέσουμε πληρέστερη τὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητας.

Μιὰ τέτοια ἀναζήτηση ἀκόμα καὶ στὴ γειτονιά πού μένουμε θὰ μᾶς κάνει νὰ ἔρθουμε σὲ ἐπαφή μὲ τὴν ἱστορία τῆς κι ἀκόμα μὲ τοὺς γείτονές μας καὶ τοὺς προγόνους τῆς. Ἀκόμα κι ἂν ὅλοι εἴμαστε ξένοι καὶ συμπέσαμε νὰ ζοῦμε ἐκεῖ, θὰ ἐνδιαφεροῦμε γι' αὐτοὺς πού ἔμεναν παλιότερα καὶ γι' αὐτὰ πού ἀπέμειναν. Ἡ γειτονιά μας δὲν θὰ εἶναι ἓνα ξενοδοχεῖο ὕπνου καὶ λιγότερο φαγητοῦ, ἀλλὰ ἓνας χώρος πρὸς περιπλάνηση, πρὸς ἐξερεύνηση, πρὸς περιήγηση. Ἀντὶ ἡ γειτονιά μας νὰ εἶναι κάτι τὸ ἐγκαταλελειμμένο καὶ τὸ ἔρημο, μπορεῖ νὰ βρεῖ σὲ μᾶς μιὰ *ἀνάδοχη οἰκογένεια* πού θὰ τὴν περιθάψουμε, θὰ μάθουμε τὴν ἱστορία τῆς, θὰ συνδεθοῦμε μὲ τὰ προηγούμενα καὶ θὰ συνδέσουμε τὸ σήμερα, μὲ τὸ αὔριο καὶ τὸ χτές, ἔτσι ὅπως ὠραία τὸ ἐξέφρασε ὁ ἰσπανὸς ποιητὴς Antonio Machado στὸ στίχο του: «Καὶ τὸ σήμερα εἶναι ἐκεῖνο τὸ αὔριο τοῦ χτές...»⁷.

Ἀσφαλῶς ἐνεργώντας ἔτσι δὲν θὰ παραινουμε μόνο στὴ γειτονιά μας, μποροῦμε νὰ υἱοθετήσουμε μιὰν ὀλόκληρη πόλη γιὰ νὰ τὴ

γνωρίσουμε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ὅλοι μαζί. Ἡ πόλη καὶ τὰ *πέριξ* τῆς μποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενο ἔρευνας καὶ γνωριμίας, νὰ μάθουμε ἐμεῖς καὶ νὰ μάθουμε τοὺς ἄλλους γι' αὐτήν.

Ἄν κάτι τέτοιο εἶναι χρέος τοῦ καθενὸς μας, πολὺ περισσότερο ἀποτελεῖ χρέος τῆς Ἐκκλησίας ἢ ποιμαντικὴ ἐνεργοποίηση τῆς μνήμης τῶν πόλεων στὰ πλαίσια μιᾶς ἀστικῆς ποιμαντικῆς καὶ ἐνὸς θεραπευτικοῦ τουρισμοῦ⁸. Κάθε Μητρό-πολη ἔχει καθῆκον νὰ συγκροτήσει ἓνα διαχρονικὸ καὶ διατοπικὸ ὀδοπορικὸ τῆς Μητρό-πόλης καὶ τῶν *πέριξ* τῆς μὲ ὀδηγοὺς τὶς μορφὲς (ἀγίους καὶ γέροντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες) καὶ τὶς μνήμες, τὴν ἱστορία καὶ τὴν ἐμπειρία (ἐνορίες, ἐκκλησιαστικὴ καὶ κοινωνικὴ διακονία) τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ὅπωςδήποτε ἀπαιτεῖται μιὰ κλιμάκωση τῶν ἐνεργειῶν καὶ συντονισμὸς τῆς δράσεως περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς ἀτόμων. Ἀπὸ κάπου ὁμως πρέπει νὰ ξεκινήσει καὶ μὲ ἀνθρώπους πού νὰ ἔχουν γνώση καὶ μεράκι, ἀγάπη γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴν ἐπιστήμη γιὰ νὰ μπορέσουν τελικὰ τὰ εὐρήματα νὰ τεθοῦν στὴ διάθεση τῶν ποιμένων γιὰ μιὰ διαποιόμανση μετ' ἐπιστήμης.

Ἐνα ἐρευνητικὸ πρόγραμμα

Ἀποφασίσαμε, λοιπόν, νὰ προτείνουμε στὴ Γραμματεία Ἐπιτροπῆς Ἐρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὴν ἔγκριση ἐνὸς τέτοιου ἐρευνητικοῦ προγράμματος πού φέρει τὸν τίτλο: *Πόλεις καὶ μνήμες. Ἡ Ἀθήνα καὶ τὰ πέριξ τῆς Ἀττικῆς*. Τὸ πρόγραμμα ἐγκρίθηκε μὲ ἐπιστημονικὸ ὑπεύθυνο τὸν ὑπογράφοντα καὶ μέλος τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ τοῦ προγράμματος τὸν διδάκτορα τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας κ. Ἄγγελο Βαλλιανάτο, ἀποσπασμένον ἀπὸ τὴ Μέση Ἐκπαίδευση στὸν Τομέα Χριστιανικῆς Λατρείας, Ἀγωγῆς καὶ Διαποιόμανσεως, στὰ πλαίσια τοῦ ὁποῖου ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἔρευνα, καὶ μὲ τὴ συνδρομὴ πτυχιούχων τοῦ Τμήματος καὶ ἄλλων συνεργατῶν. Χρησιμοποιώντας τὶς ἀρχὲς τῆς «ἐνεργοῦ ἔρευνας» εὐνοοῦμε καὶ τὴ συμμετοχὴ στὸ πα-

ρὸν πρόγραμμα φοιτητῶν μας ποὺ παρακολουθοῦν μαθήματα ποιμαντικοῦ περιεχομένου.

Θὰ εἴμαστε εὐτυχεῖς, μὲ τὸ τέλος τῆς ἐρευνητικῆς προσπάθειας, νὰ ἀνακοινώσουμε τὰ ἀποτελέσματά της στοὺς ἀρμοδίους φορεῖς τοῦ Πανεπιστημίου, τοὺς ὑπευθύνους τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τοὺς σεβαστοὺς καὶ ἀγαπητοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας. Πρὸς τὸ παρὸν ἐπιχειροῦμε, διαβαίνοντας τὶς «Πύλες τῆς μνήμης», νὰ κινήσουμε ἓνα ὁδοιπορικὸ στὸ ἀνεξάντλητο χθές⁹.

1. Βλ. ἄρθρο τῆς Λήδας Μοσχονᾶ στὸ περ. «Ραδιοτηλεόραση», Ἐμπρὸς γιὰ μία ζωὴ στὸν ἐπίγειο παράδεισο! (τεῦχος 1531, 6-12 Ἰανουαρίου 1996, σ. 74).

2. Περ. «Πειραϊκὴ Ἐκκλησία», Ἰουλίου - Αὐγούστου 1995, σ. 39.

3. Τὰ σκίτσα τοῦ Δ. Μητροπόουλου εἶναι ἀπὸ «Τὸ Βῆμα» τῆς Κυριακῆς τῆς 12 καὶ 26 Νοεμβρίου 1995, σ. Α 14. Ἡ «παράφραση» προέρχεται ἀπὸ τὴ στήλη τῆς Ἑλένης Πετάση, «Προ-βολὲς» στὴν «Καθημερινή» ποὺ εἶχε γιὰ τίτλο στὶς 8 Νοεμβρίου 1995: Κακόγουστα.

4. Ἀπόσπασμα τοῦ Γ. Στεφανᾶκι ἀπὸ κείμενό του στὸ ἀφιέρωμα γιὰ τὴν Ἀθήνα τοῦ περιοδικοῦ ποὺ ἐκδίδει «Νέο Ἐπίπεδο», τεῦχος 10, 1991, σ. 254.

5. Βλ. στὸν «Ἐφημέριο» τῆς 1 καὶ 15 Ἰουνίου 1995, σ. 182-184, 220-221: Ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;

6. Στὸ κείμενο ὑπαινισσόμαστε τίτλους βιβλίων τοῦ Γιώργου Βότση (*Πολίτης χωρὶς πόλη*, ἐκδ. Καστανιώτη), μὴ ἀνθολογία διηγημάτων (*Ἐνδὸν πόλη*), καὶ τὴν *Αὐθαίρετη πόλη* τοῦ Κώστα Ἀγγελίδη.

7. Ἀπὸ τὸ ποίημά του: Μὴ νέα Ἴσπανία, τοῦ 1914. Σὲ παράθεση ἀπὸ τὶς *Ρωμιές* τοῦ Ζήσιμου Λορεντζάτου, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 1979, σ. 29.

8. Περισσότερα γι' αὐτὲς τὶς ἐννοιες βλ. σὲ ἄρθρο μου στὸν «Ἐφημέριο» ἢ σὲ ἀνάτυπα ἀπ' αὐτόν: Πόλεις καὶ μνήμες, ποιμαντικὴ ἐνεργοποίηση τῆς μνήμης τῶν πόλεων (15 Νοεμβρίου καὶ 1-15 Δεκεμβρίου 1995, σ. 376-378, 400-402). Σύναξη ἀγάπης καὶ Ἑνορίες τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας (*Μορφὲς ποιμαντικῆς διακονίας*, Ἀθήνα 1987, σ. 37-44). Θεραπευτικὸς τουρισμὸς (*Σύγχρονοι ποιμαντικοὶ προβληματισμοί*, Ἀθήνα 1988, σ. 55-72). Τὰ θεμέλιά μου στὰ βουνὰ (1-15 Ἰανουαρίου 1995, σ. 16-18) πρβλ. Ὡς διὰ πυρός, 1-15 Σεπτεμβρίου 1995, σ. 304-305). Ὡφέλιμη γιὰ τὸν παρόντα προβληματισμὸ θὰ ἦταν ἡ συσχέτιση τοῦ «θεραπευτικοῦ τουρισμοῦ» μὲ τὴν ἐννοια τῆς «πνευματικῆς γεωγραφίας» (βλ. Σχεδιάγραμμα πνευματικῆς γεωγραφίας, στὰ *Στιγμιότυπα καὶ περιπλανήσεις σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας*, Ἀθήνα 1985, σ. 82-104).

9. Τὸν τίτλο τοῦ σημερινοῦ μας ἄρθρου δανειστήκαμε ἀπὸ τὸν ὁμόνυμο πίνακα τῆς ζωγράφου Μάρτας Τζοβαρίδου «*Πύλες τῆς μνήμης*» (λάδι 0,80X1,00), ἢ ὅποια σχολιάζοντάς τον σὲ κάρτα τῶν ἐκδόσεων τέχνης «Εἰκαστικὲς προτάσεις» τῆς Θεσσαλονίκης, γράφει: «ὀλόγυρά μας, σὲ ὅλη τὴν ἔκταση τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, προβάλλουν στὸ φῶς πλήθος μαρτυρίες. Κτίσματα, ἀγγεῖα, γλυπτὰ, εἶναι τὸ καθένα τους μὴ πύλη, ποὺ τὴν διαβαίνει ἡ σκέψη μας γιὰ νὰ κινήσει ἓνα ὁδοιπορικὸ στὸ ἀνεξάντλητο χθές».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Σειρά «Θεωρία καὶ Πράξη»:

1. *Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Γιατί, πότε καὶ πῶς νηστεύουμε. Τοῦ ἀρχιμ. Συμεὼν Π. Κούτσα. Ἐκδοση ΣΤ'.* (Σελίδες 144).
2. *ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ. Τοῦ νῦν Μητροπολ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου.* (Σελίδες 144).
3. *Η ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ. Τοῦ ἀρχιμ. Γερβασίου Ραπτοπούλου.* (Σελίδες 80).
4. *ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ (Εἰσαγωγή στὴν Παλαιὰ Διαθήκη). Τοῦ Γεωργίου Σωτηρίου.* (Σελίδες 152).
5. *Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ (Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη). Τοῦ ἰδίου.* (Σελίδες 188).
6. *ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Τοῦ νῦν Μητροπ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου.* (Σελίδες 216).
7. *Η ΕΛΠΙΔΑ.* (Σελίδες 152) καί
8. *ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ, οἱ θεόπνευστοι κήρυκες τοῦ Λόγου. Τοῦ Γεωργίου Σωτηρίου.* (Σελίδες 220).
9. *ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΡΩΣΤΙΑ κατὰ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τοὺς Πατέρες. Τοῦ ἀρχιμ. Βασ. Π. Μπακογιάννη.* (Σελ. 128).
10. *ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ καὶ οἱ κακοδοξίες τοῦ Παπισμοῦ. Τοῦ ἀρχιμ. Γερβ. Ραπτοπούλου.* (Σελίδες 248).
11. *ΤΟ ΙΕΡΟ ΕΥΧΕΛΑΙΟ. Φάρμακο ζωῆς καὶ σωτηρίας. Τοῦ ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβραμανοῦ.* (Σελίδες 104).
12. *ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ. Τί λέει ἡ Ψυχολογία. Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦ Εὐαγγ. Γ. Καρακοβούνη.* (Σελίδες 88).
13. *ΠΛΑΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ. Τοῦ Μητροπ. Ἡλείας Γερμανοῦ.* (Σελίδες 144).
14. *ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ. Συνοπτικὴ ἀναφορὰ στὴν ἱστορία, τὴν ἀξία καὶ τὴν προσφορά του. Τοῦ Μοναχοῦ Μουσέως Ἀγορείτου.* (Σελίδες 120).
15. *Η ΘΥΡΑ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ. Ἱερά ἐξομολόγησις. Τοῦ Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Γ. Σταυροπούλου.* (Σελίδες 208).
16. *ΑΜΑΡΤΙΑ ΚΑΙ ΛΥΤΡΩΣΗ. Τοῦ Γεωργίου Π. Σωτηρίου.* (Σελίδες 216).
17. *ΙΕΡΑ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ. Τοῦ Πρωτοπρ. Κων. Καλλινίκου.* (Σελίδες 208).

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΗΣ ΑΛΩΣΗΣ (1453)*

Τού κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

Βλέποντας ό λαός τούς βράχους, τὰ γιγαντώσω-
μα κάποτε άνθρωπόσχημα βουνά κ.λπ. τὰ συνέδεε
μὲ διάφορες παραδόσεις, όρισμένες ἀπὸ τὶς ό-
ποῖες ἔρχονταν βαθιὰ μέσα ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα.
Ὁ Καθηγητὴς Ι. Θ. Κακριδῆς στὸ πολύτιμο βι-
βλιαράκι του «Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στὴν Νεοελλη-
νικὴ Λαϊκὴ Παράδοση» (Ἀθήνα 1978) ἀναφέρει
μιά χαρακτηριστικὴ περίπτωση, ποὺ μᾶς ἐνδιαφέ-
ρει ἄμεσα, καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴ Σκιάθο, τὸ νησὶ
τοῦ Παπαδιαμάντη (19οῦ αἰ.):

«Στὸν καιρὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἦταν μιὰ
κόρη ἀρχοντοπούλα, ποὺ τὴν ἔλεγαν Φλανδρῶ.
Φλανδρῶ θὰ πεῖ μιὰ ποὺ ἀγαπᾶ τὸν ἄνδρα της.
Φλανδρῶ τὴν εἶπαν, Φλανδρῶ βγήκε. Ἀγάπησε ό-
λόψυχα τὸν ἄντρα της, ὅσο ποὺ ἔχασε τ' ἀγαθὰ
τοῦ κόσμου καὶ ἔγινε πέτρα γι' αὐτό. Τὸν καιρὸ ἔ-
κείνο ἦταν ἓνας καρβοκύρης, ὁμορφο παλικᾶρι,
καὶ ἀγάπησε τὴ Φλανδρῶ, καὶ τὴν ἐγύρευε καὶ τῆς
ἔδωσε ἀραβῶνα. Σὰν τῆς ἔδωσε ἀραβῶνα, ἔ-
σκάρωσε καινούριο καράβι, ποὺ σὰν ἐσκάρωσε τὸ
καράβι, ἔγινε καὶ ὁ γάμος καὶ σὰν ἔγινε ὁ γάμος
ἔριξε τὸ καράβι στὸ γιאלὸ καὶ ἐμπαρκάρισε καὶ ἐπῆ-
γε νὰ ταξιδέψει. Τότε ἡ Φλανδρῶ ἦρθε ν' ἀγναν-
τέψει τὸ γιאלό. Ξεκολλοῦσε ἡ ψυχὴ της ποὺ ἔφευ-
γε ὁ ἄντρας της, δὲν μποροῦσε νὰ βαστάξει, νὰ
στηλώσει ἡ καρδιά της. Ἀγνάντεψε τὸ καράβι ποὺ
ἔφευγε καὶ ἔκλαψε πικρὰ, καὶ ἔπεσαν τὰ δάκρυά
της στὰ κύματα. Καὶ τὰ κύματα ἐπικράθηκαν καὶ
ἐφαρμακώθηκαν καὶ θύμωσαν καὶ ἀγρίεψαν καὶ ἐθέ-
ριεψαν καὶ στὸ δρόμο τους ποὺ ἦβραν τὸ καράβι
ἐπνιξαν τὸν ἄνδρα τῆς Φλανδρῶς, καὶ ἔγινε ἀγυρι-
σιὰ του. Καὶ τὸ Φλανδρῶ ἦρθε καὶ ξαναἦρθε σ'
αὐτὸν τὸν ἔρμο γιאלὸ καὶ ἐκοίταζε καὶ ἀγνάντεψε.
Πέρασαν μῆνες, πέρασε χρόνος, πέρασαν δυὸ
χρόνια, τρία, καὶ τὸ καράβι πουθενὰ δὲν ἐφάνηκε.
Καὶ τὸ Φλανδρῶ ἔκλαψε καὶ καταράστηκε τὴ θά-
λασσα, καὶ τὰ μάτια της ἐστεγνώσαν καὶ δὲν εἶχε
πλιὰ δάκρυ νὰ χύσει. Καὶ παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ
τὴν κάμει πέτρα καὶ τὸ ζήτημά της ἔγινε, καὶ τὴν
ἦκαμε ὁ Θεὸς βράχο, ξέρα, μὲ τὸ σῆμα τ' ἀνθρώ-
πινο, ποὺ τριβήκε ἀπ' τὰ κύματα, ὕστερ' ἀπὸ χι-
λιάδες χρόνια. Καὶ τὸ ἀνθρώπινο σῆμα φαίνεται
ἀκόμα. Καὶ χτυπᾶ καὶ βογκᾶ ἀπάνω της τὸ κύμα,
καὶ ἡ φωνὴ της, τὸ βογκητό της γίνεται ἓνα μὲ τὸ
βογκητό τῆς θάλασσας».

Ἀπὸ τὴν Κύπρο προέρχεται μιὰ βυζαντινὴ πα-
ράδοση γιὰ τὴ θεὰ Ἀφροδίτη. Τὴν ἔχει ἐπισημά-
νει ὁ Κουκουλῆς στὰ «Σχόλια εἰς Λυκόφρονα» τοῦ
Ἰσαάκιου Τζέτζη. Σύμφωνα μ' αὐτὴ, ἡ θεὰ συνελή-
φθη νὰ σμίγει μὲ τὸν Ἄρη, γι' αὐτὸ «ὄργισθεῖσα
τοῖς θεοῖς ἔλθειν εἰς Κύπρον ἀποχωρισθεῖσαν αὐ-
τῶν, περὶ τὸ Κάσιον δὲ ὄρος διατρίβειν. Οἱ δὲ
θεοί, ζητοῦντες αὐτὴν ἦλθον ἐν Κύπρῳ καὶ εὔρον
γραῦν καὶ ἐπύθοντο αὐτὴν, εἰ εἶδε τὴν Ἀφροδίτην,
ἡ δὲ ἔδειξε τὸν τόπον ἐνθα ἦν κεκρυμμένη ὄργι-
σθεῖσα δὲ ἡ Ἀφροδίτη ἀπεμαρμάρωσεν αὐτὴν καὶ
φασὶ μέχρι τοῦ νῦν ἴστασθαι τὴν στήλην αὐτῆς»
(Κουκουλῆς, ὅπ. παρ., σελ. 309).

Ἐπαθε δηλαδὴ ἡ γριὰ ὄτι καὶ ὁ βοσκὸς ποὺ
πρόδωσε τὴν Ἁγία Βαρβάρη. Ἡ παράδοση τοῦ
ἐλληνικοῦ λαοῦ στὴν ἀδιάσπαστη συνέχειά του
ἀπὸ τὴν ἀρχαία στὴ χριστιανικὴ περίοδο. Κάποτε
συμβαίνει καὶ τ' ἀντίθετο στὶς ἐλληνικὲς παραδό-
σεις: ζητιανεύουν τὰ μάρμαρα. Κι αὐτὸ συνέβη, ὅ-
ταν ὁ περιβόητος Ἑλγιν ἔκλεψε ἀπὸ τὸ Ἐρέχθειο
μιά ἀπὸ τὶς Καρνάτιδες. Τότε οἱ ἄλλες, ποὺ ἀπό-
μειναν, ἔβαλαν τὰ κλάματα. Ἡ παράδοση εἶναι ἀ-
θηναϊκὴ καὶ ἀνήκει στὸν 19ο αἰ.:

«Ὅταν ὁ Μυλόροδος (= ὁ Ἑλγιν) ἄρπαξε τὴ
μιὰ ἀπὸ τὶς ἔξι κόρες τοῦ Κάστρου (Ἐρέχθειου
τῆς Ἀκρόπολης) πρόσταξε τοὺς Τούρκους νὰ τοῦ
παραδώσουν μέσα στὴ νύχτα καὶ τὶς ἄλλες κόρες.
Ὅταν ὁμως οἱ Τούρκοι δοκίμασαν νὰ τὶς βγάλουν
ἀπὸ τὴ θέση τους, τὶς ἄκουσαν ποὺ θρηνοῦσαν καὶ
φώναζαν γιὰ τὴν ἀρπαγμένη τους ἀδελφῆ. Φοβι-
σμένοι, ἀρνήθηκαν νὰ συνεχίσουν τὴν προσπάθεια.
Τὰ κλάματα τῶν μαρμαρωμένων κοριτσιῶν ἀκού-
στηκαν καὶ κάτω στὴν πόλη ἀπὸ πολλοὺς κατοί-
κους» (Κακριδῆς, ὅπ. παρ., σελ. 39).

Δὲν εἶναι ἡ μόνη περίπτωση, ποὺ ἡ παράδοση
ἀφορμᾶται ἀπὸ πραγματικὸ γεγονός. Οἱ ἐπιδρομὲς
τῶν πειρατῶν καὶ κουρσάρων στὴν περίοδο τῆς
Τουρκοκρατίας καὶ Βενετοκρατίας σημείωσαν ἐν-
τονὴ ἀπήχηση στὰ δημοτικὰ τραγούδια κ.λπ. πε-
ριοχῶν, κυρίως παραθαλασσιῶν καὶ νησιωτικῶν,
ποὺ ὑπέφεραν πολὺ ἀπὸ τὸ φαινόμενο αὐτό. Στὴ
λαϊκὴ παράδοση τῶν Κυκλάδων εἶναι γνωστὰ «πε-
τρώματα» πειρατικῶν καρabiῶν κ.ἄ. (Μὲ τὴν πει-
ρατεία στὴ λαϊκὴ παράδοση ἔχει ἀσχοληθεῖ ὁ Κα-
θηγητὴς τῆς Λαογραφίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθη-
νῶν Στέφανος Ἡμελλος).

(Τέλος)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 151 τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 τεύχους.

ΜΙΧΑΗΛ ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΑΛΑΝΟΣ

Ο ΓΛΑΦΥΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(1862-1948)*

Τού Πρεσβυτέρου κ. Γεωργίου Δρ. Χαραμαντά, π. Θ.

Γιὰ τὸ θάνατό του δημοσιεύτηκαν πολλὲς νεκρολογίαι στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ Τύπο τῶν Ἀθηνῶν ἀλλὰ καὶ στὸν ἀντίστοιχο ἐκκλησιαστικὸ. Ἐπίσης ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς Ἀθηνῶν ἔκαμε τὸ παρακάτω σχόλιο:

«Σπανίως ἡ κοινωνία ὀλόκληρος, πληροφορομένη τὸν θάνατον μιᾶς προσωπικότητος ὅσον καὶ ἂν ἴσταιται αὕτη ὑψηλὰ καὶ ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῇ δημοφιλῆς, δοκιμάζει τὴν θλίψιν, τὴν ὁποίαν σύμπασα ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἐδοκίμασε κατὰ τὴν 14ην Ἰουλίου 1948, ὅποτε ἐπληροφορήθη τὸν θάνατον τοῦ Μιχαὴλ Γαλανοῦ. Διότι ἐὰν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἀνδρὸς τούτου δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς πρόωρος, ἐφ' ὅσον ἐπῆλθε κατὰ τὸ 87ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἶναι ἐν τούτοις βέβαιον ὅτι ἡ ἀπώλεια ὑπῆρξε τόσο μεγάλη, ὥστε ἡ κάθε ἑλληνοχριστιανικὴ ψυχὴ βαθύτατα νὰ τὴν αἰσθανθῆ».

Ἐπιπρόσθετα ὁ ἀείμνηστος Μιχαὴλ Ι. Γαλανὸς ὑπῆρξε ὄχι μόνον κορυφαῖος ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας, ἀλλὰ ἀντίστοιχα καὶ βαθυστόχαστος συγγραφέας μὲ πλούσιο συγγραφικὸ ἔργο. Τὸ σύνολο τῶν περισπουδάστων συγγραμμάτων του περιλαμβάνει τὰ παρακάτω ἔργα.

1. Ἔργα Ἐκδοθέντα

1. Μελέτη περὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας.
2. Χριστιανικοὶ Λόγοι.
3. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου, τόμ. 4.
4. Τὸ Μυστικὸν τῆς Μασσωνίας.
5. Αἱ πλάναι τῶν Προτεσταντῶν.
6. Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη.
7. Ὁ Τολστοῖ καὶ αἱ πλάναι του.
8. Βίοι Ἀγίων, τόμ. 12.
9. Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ζήτημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς.
10. Περὶ Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ.
11. Καθρέπτισμα τῶν Χιλιαστῶν τοῦ Μπροῦκλιν.
12. Ὁμιλίαι εἰς τὰ Εὐαγγέλια καὶ τοὺς Ἀποστόλους, τόμ. 4.

13. Μελέτη περὶ τῆς κρατικῆς εὐσεβείας καὶ τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας.

14. Διδάγματα ἀπὸ τὸν Ὅμηρον.

15. Διδάγματα στρατιωτικὰ ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα.

16. Διδάγματα πολιτικὰ ἀπὸ τὸν Δημοσθένην.

17. Ὁ γάμος καὶ ἡ ζωὴ τοῦ γάμου κατὰ τὸν Πλούταρχον.

18. Μελέται διὰ τὴν Ἀλήθειαν, τεύχη 4.

19. Ἡ προπαγάνδα τῶν Χιλιαστῶν.

20. Σκιαγραφία Ι. Σκαλτσούνη.

2. Ἀνέκδοτα Ἔργα

1. Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Κορινθίας Σωκράτης Κολιάτσος.

2. Καθρέπτισμα τῶν λεγομένων Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν ἢ Χιλιαστῶν τοῦ Μπροῦκλιν.

3. Ἡ μίμησις τῶν ἀρετῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

4. Ἡ θέσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέναντι στὰ πλούτη.

5. Πῶς ἐπλήρωσεν ὁ Θεὸς ὄσους ἠδίκησαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον.

6. Συμπληρωματικὰ τῶν Μελετῶν διὰ τὰς θεωρίας τοῦ Ἀγγέλου Τανάγρα.

7. Κοινωνιολογικὰ διδάγματα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

8. Ὁ Μέγας Ναπολέων ἀπέναντι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

9. Σύντομος ἐρμηνεία καὶ ἀνάπτυξις εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρὸς Ὁμιλία.

10. Ὑπομνήσεις ἀπὸ τὰς Ἀγίας Γραφὰς πρὸς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη καὶ τοὺς ἡγέτας των.

11. Περὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἱερέων μας, τεύχ. 3.

12. Ὁμιλίαι εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὰ Εὐαγγέλια.

13. Αἱ φωναὶ πεντήκοντα αἰῶνων διὰ τὴν Ἐνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

14. Ὁ θαυμαστὸς πολιτισμὸς τῆς Αἰγύπτου πρὸ 6000 ἐτῶν.

15. Περὶ γάμου κατὰ Ἰωάννην Χρυσόστομον.

16. Μερικὰ διὰ τὸν ἀληθῆ πατριωτισμὸν τῶν διοικούντων.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 157 τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 τεύχους.

17. Ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Πατρῶν καὶ Ἡλείας Ἱερόθεος.

18. Ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

19. Ἡ εὐσεβὴς κρατικὴ νομοθεσία εἰς Ἀμερικὴν.

20. Πίστις καὶ Ἐπιστήμη.

21. Οἰκονομικὴ θέσις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ὅλον κοινωνικὸν πρόβλημα.

22. Αἱ ἀνθρώπιναι ἐλευθερίαι εἰς τὴν ἐπὶ γῆς Βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ.

23. Τὸ περὶ τοῦ ἐνὸς Θεοῦ Μωσαϊκὸν δόγμα.

24. Διάφοροι σύντομοι μελέται ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

25. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Παῦλος διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

26. Σύντομοι πρακτικοὶ κανόνες χριστιανικῆς ὁμιλητικῆς.

27. Ἐθνικοθρησκευτικαὶ σύντομοι ὁμιλίαι.

28. Ἡ κίνησις μου εἰς τὰς τάξεις τῆς «Ἀναπλάσεως» διὰ τὴν θέσπισιν τῆς Κυριακῆς ἀργίας.

Ἀξιωμακτικὸν εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι τὸ γενέθλιο νησί του, ἡ Κάλυμνος οὐδέποτε λησμόνησε τὸ ἐκλεκτὸ τέκνο της, ποὺ καταξιωμένα ἀναδείχθηκε σ' ἓνα ἀπὸ τοὺς Μεγάλους Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, γι' αὐτὸ καὶ τὸ τίμησε πρεπούμενα ἀπὸ τὸ 1952 μέχρι τὸ 1987 μὲ τὶς παρακάτω ἐκδηλώσεις:

α. 1952. Ἀνάρτηση στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Παναγίας Κεχαριτωμένης Χώρας τιμητικῆς ἀναμνηστικῆς μαρμάρινης ἐπιγραφῆς, δωρεὰ τοῦ Σωματείου Καλυμνίων τοῦ Κέμπελ Ὁχάιο Ἀμερικῆς «Ὁ Πρόδρομος» μὲ τὴν παρακάτω χαραγμένη ἔνδειξη:

*ΕΔΩ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΡΗΤΩΡ ΚΑΙ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ*

Στὸ δρόμο τὸν πελώριο τοῦ θείου λόγου γίγαντας,

Δὲ στάθηκε ἡ σκέψη του στιγμή

πόνεσες ὅσο λίγοι τὸν ἀδούλωτο λαὸ μας

σὲ καταγίδες καὶ σὲ ἠλιόλουστη ὁρμή.

β. 1954. Τιμητικὸ Ἀφιέρωμα στὸν Μιχαὴλ Ι. Γαλανό, τοῦ περιοδικοῦ «Καλυμνιακὸς Παλμός», Περίοδος Α', τ. 33, Κάλυμνος 1954.

γ. 1981. Σύσταση μὲ Πρόξην τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτη Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπалаίας κυροῦ Ἰσιδώρου Ἀηδοнопούλου (1950-1983) Ἐπιτροπῆς «Ἀνάγερσης Προτομῆς Μιχαὴλ Γαλανοῦ».

δ. 1982. Τὸ ἔτος αὐτὸ ἀνακηρύχθηκε σὲ «Ἔτος Μιχαὴλ Γαλανοῦ». Διοργανώθηκαν σ' ὅλη τὴ διάρκειά του οἱ παρακάτω τιμητικὲς ἐκδηλώσεις.

1. Τὴν 30.1.1982. Ὁμιλία στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς

Παναγίας Κεχαριτωμένης Χώρας μὲ θέμα «Ὁ Μιχαὴλ Ι. Γαλανός». Ὁμιλητὴς ὁ ἀειμνήστος Γυμνασιάρχης Ἐμμανουὴλ Μιχ. Καριώτης.

2. Τὴν 5.3.1982. Ὁμιλία στὸ Ἀναγνωστήριο ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ μὲ θέμα. «Ὁ Μιχαὴλ Γαλανός καὶ τὸ ἔργο του». Ὁμιλητὴς ὁ ποιητὴς καὶ λογοτέχνης Σήφης Γ. Κόλλιας.

3. Τὴν 30.3.1982. Ὁμιλία στὸ Ἀναγνωστήριο ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ μὲ θέμα: «Ἡ Λογοτεχνίδα Εἰρήνη Μιχ. Γαλανοῦ». Ὁμιλήτρια ἡ Θεμελίνα Καπελλᾶ.

4. Τὴν 8.6.1982. Μουσικοχορευτικὴ λαϊκὴ συναυλία στὴ λιθόστρωτη αὐλὴ τῆς Κεχαριτωμένης, ἀπὸ τὸ Λύκειο τῶν Ἑλληνίδων.

ε. 1986. Ἀποκαλυπτῆρια τῆς προτομῆς του, στὸ Ἀναγνωστήριο ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ τὴν 7.9.1986 ἀπὸ τὸν Δήμαρχο Καλυμνίων Μιχαὴλ Π. Ζαῖρη.

στ. Ἀφιέρωμα τοῦ ΣΤ' Τόμου τῶν «Καλυμνιακῶν Χρονικῶν», Ἀθήνα 1986.

Τέλος ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς νήσου Καλύμνου, μὲ τὴν εὐλογία τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τιμώντας τὸν πρῶτο καταξιωμένο ἱεροκήρυκά της, τοποθέτησε τὴν προτομὴ του στὸν λιθόστρωτο αὐλόγυρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας Κεχαριτωμένης Χώρας, ἀπ' τὸν ἄμβωνα τοῦ ὁποῦ ἐκφώνησε τὸ 1885 τὸ πρῶτο κήρυγμά του.

Τὰ ἐπίσημα ἀποκαλυπτῆριά της ἔλαβαν χώρα τὴν Κυριακὴ τῆς 10ης Μαΐου 1987 παρουσίᾳ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας, τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, τῶν Διοικητικῶν, Δημοτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν τῆς Καλύμνου, τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Νομάρχου Δωδεκανήσου, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν πολιτιστικῶν φορέων καὶ πλήθους λαοῦ.

(Τέλος)

*Σωφρονίου Εὐστρατιάδου
μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως*

ΑΓΙΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ἀνατύπωσις 1995, σχῆμα 17Χ24 ἑκατ., σσ. 483.

Τὸ ἀπὸ ἐτῶν ἐξαντλημένο «Ἀγιολόγιον», κλασικὸ στὸ εἶδος του, ἀνατυπώθηκε καὶ κυκλοφορεῖ, μὲ προλεγόμενα τοῦ ὁμοτ. Καθηγητοῦ Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Διευθυντοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν. Πρόκειται γιὰ πολῦτιμο βοήθημα τῶν φιλαγῶν καὶ τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰ Συναξάρια τῶν ἀθλητῶν τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως.

ΟΙ 39 ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Τού Δρ. Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Καρδιολόγου - Παθολόγου
Διευθυντού Ίατρου Άσκληπιείου Νοσοκομείου Βούλας

Ποιός Χριστιανός δὲν γνωρίζει τὸν Πρωτομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ, τὸν Ἀρχιδιάκονο ἅγιο Στέφανο; Εἶναι αὐτὸς ποὺ ὑπῆρξε ὁ πρῶτος Μάρτυρας τῆς Χριστιανικῆς μας πίστεως καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸν ἀκολούθησαν ἑκατομύρια ἄλλοι, τὸ περίφημο νέφος τῶν μαρτύρων καὶ ποὺ ὅπως ὑπολογίζεται φτάνει τὰ ἑνδεκα ἑκατομύρια. Εἶναι ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν ἐκλεγέντων ἑπτὰ διακόνων ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καὶ ὁ πιὸ διάσημος ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ γιὰ τὸν ζῆλο του ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ θαύματα ποὺ ἔκανε στὸ λαό.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν περίφημο καὶ τόσο γνωστὸ αὐτὸ Ἅγιο, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσει καὶ πολλοὺς ἄλλους συνονόματους Ἁγίους. Συγκεκριμένα ὑπάρχουν ὀκτὼ ἅγιοι Στέφανοι Ἀρχιερεῖς, ἓνας Πρεσβύτερος, ἑννέα Μάρτυρες, ἓνα Νεομάρτυρας καὶ δεκαῆξι Ὅσιοι.

Ὁ Πρωτομάρτυρας καὶ Ἀρχιδιάκονος Ἅγ. Στέφανος (27 Δεκεμβρίου, 2 Αὐγούστου). Ὑπῆρξε μιὰ ἐξέχουσα φυσιογνωμία τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὁ νεαρὸς ἅγιος Στέφανος. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μᾶς δίνει τὸ πρῶτο «μαρτύριον» τῆς Ἐκκλησίας – τὴν δραματικὴ ἀπολογία καὶ τὸν θάνατο τοῦ Πρωτομάρτυρος, τὴν πρώτη μαρτυρία γιὰ τὸν Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀνάσταση, ἐπισημασμένη μετὰ τὴν θυσία καὶ τὸ αἷμα τοῦ Μάρτυρος. Ὁ ἅγιος Στέφανος διεκρίνετο γιὰ τὴν βαθειὰ πίστη καὶ τὸν θερμὸ ζῆλο του. Εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τῆς θαυματουργίας, ὅλοι δὲ δηγοῦντο γιὰ τὰ θαύματά του. Κατέβαλε πολλὰ προσπάθειες γιὰ νὰ ἐλκύσει ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους στὴν πίστη πρὸς τὸν Ἰησοῦ. Ἐκήρυττε ὅπου τοῦ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία.

Στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, ὑπῆρχαν καὶ πολλὰ συναγωγές. Σὲ μερικὲς ἀπ' αὐτὰς σύχναζαν ἀποκλειστικὰ Ἰουδαῖοι τῆς διασποράς, Ἕλληνιστές, ὅπως ἦταν καὶ ὁ Στέφανος. καὶ αὐτὲς τὶς ἐπεσκέπτετο ὁ Στέφανος. Ἀπὸ τὶς Γραφὰς ἀποδείκνυε στοὺς συγκεντρωμένους ἐκεῖ Ἕλληνιστὲς ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους Ἰησοῦς ἦταν ὁ Λυτρωτὴς καὶ Σωτῆρας τοῦ κόσμου, τὴν ἔλευση τοῦ ὁποίου εἶχαν προαναγγείλει οἱ προφῆτες. Μερικοὶ θέλησαν νὰ τοῦ φέρουν

ἀντιρρήσεις. Ὁ Στέφανος ὅμως μιλοῦσε μετὰ τόση εὐγλωττία καὶ πειστικότητα, ὥστε ἔβγαινε πάντοτε νικητὴς στὶς συζητήσεις αὐτές. Οἱ ἀντιλέγοντες στὸν ἅγιο Στέφανο, ἐπειδὴ δὲν μπόρεσαν νὰ ὑπερισχύσουν στὴν συζήτηση, κυριεύτηκαν ἀπὸ φθόνο, καὶ ἀποφάσισαν νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν.

Ἀνέθεσαν λοιπὸν στοὺς δικούς τους ἀνθρώπους νὰ διασπαροῦν στὴν πόλη καὶ νὰ διαδώσουν ὅτι ὁ Στέφανος μιλοῦσε μετὰ ἀνευλάβεια γιὰ τὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Θεό. Ἡ συκοφαντία αὐτὴ ἔγινε πιστευτὴ ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς θρησκευτικοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, τοὺς ραββίνους καὶ ἄλλους. Μιὰ μέρα, ἀφοῦ μαζεύτηκαν ὅλοι, ὄρμησαν ἐναντίον τοῦ Στεφάνου, τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ὀδήγησαν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου γιὰ νὰ δικαστεῖ. Ἡ σύλληψη αὐτὴ ἦταν παράνομη, γιὰτὶ δὲν ἔγινε μετὰ ἐντολὴ τῆς θρησκευτικῆς Ἀρχῆς, ἀλλὰ ἀυθαίρετα ἀπὸ τὸν ὄχλο. Οὔτε προσηγήθηκε προανάκριση, γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ τὸ βάσιμο ἢ ὄχι τῆς κατηγορίας.

Στὸ Συνέδριο ποὺ τὸν ὀδήγησαν, ἔφεραν ψευδομάρτυρες, ὅπως καὶ στὴν δίκη τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοὶ βεβαίωσαν ὅτι ἄκουσαν τὸν Στέφανο νὰ διδάσκει πὼς ὁ Ἰησοῦς θὰ καταστρέψει τὸν ναὸ καὶ θὰ καταργήσει τὸν Μωσαϊκὸ νόμο. Οἱ ψευδομάρτυρες διέστρεφαν τὴν προφητεία τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντα, ἡ ὁποία ἔγινε βραδύτερα, τὸ 70 μ.Χ. Διέστρεφαν ἐπίσης καὶ τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ στὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους ὁμιλία, ὅτι δὲν ἦλθε γιὰ νὰ καταργήσει τὸν νόμο καὶ τοὺς προφῆτες, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὰ συμπληρώσει καὶ νὰ ἐκπληρώσει ὅσα εἶχαν προεῖπει οἱ προφῆτες. Ὁ Στέφανος ἄκουγε τὶς κατηγορίες μετὰ ἀταραξία. Ἡ ψυχικὴ του καλλονὴ, ἀπεικονίζονταν στὴν ὄψη του. Ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ρώτησε τότε, ἂν οἱ κατηγορίες αὐτὲς ἦταν ἀληθινὲς καὶ ἀνέμενε ν' ἀκούσει τὴν ἀπολογία του. Ἐκεῖνος ὅμως ἀντὶ νὰ ἀπολογηθεῖ, ἀνέτρεξε στὸ παρελθόν, καὶ ἐπλεξε τὴν λαμπρὴ ἐκείνη δημηγορία ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποία οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μας περιέσωσαν. Ἀλλὰ οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ βρισκόνταν στὸ Συνέδριο ἐξαγριώθηκαν καὶ ἔτριξαν τὰ δόντια τους καὶ ἀφοῦ ὄρμησαν ἐναντίον του, τὸν ἔβγαλαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη καὶ ἐκεῖ τὸν ἐφόνευσαν μετὰ λι-

θοβολισμό τὸ 34 μ.Χ. Ὁ ἅγιος Στέφανος ὄμωσ πρὸ τοῦ θανάτου του γεμάτος ἀπὸ ἀνεξιμακία ζήτησε ἀπὸ τὸν Χριστὸ νὰ τοὺς συγχωρήσει γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ διέπρατταν εἰς βάρος του. Ἡ ἱερὴ μνήμη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἐορτάζεται ὡς γνωστόν στὶς 27 Δεκεμβρίου ἀλλὰ καὶ στὶς 2 Αὐγούστου γιὰ τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του.

Κατὰ τὴν παράδοση, τὰ τίμα λείψανα τοῦ Πρωτομάρτυρα βρέθηκαν ἀπὸ κάποιον πρεσβύτερο Λουκιανὸ σὲ κάποια κώμη καὶ μετακομίσθηκαν στὴν Κωνσταντινούπολη ὅταν αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ τοποθετήθηκαν στὸ ναὸ ποὺ ἀνήγειρε ὁ ἴδιος το αὐτοκράτορας ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου. Κατ' ἄλλη παράδοση τὰ τίμα λείψανα τοῦ Ἀγίου βρέθηκαν στὴν κώμη Περγαμαλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἔστειλε μέρος αὐτῶν στὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο τὸν Β', ἡ δὲ βασίλισσα Πουλχερία μὲ μεγάλη χαρὰ δέχθηκε τὰ λείψανα καὶ τὰ κατέθεσε σὲ ναὸ ποὺ κτίσθηκε ἀπ' αὐτήν.

Στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Στεφάνου Σαφραμπόλεως Νέας Ἰωνίας Ἀττικῆς, ποὺ ὑπάγεται στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, ὑπάρχει ἓνα μεγάλο τεμάχιο τοῦ ποδὸς τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τὸ ὁποῖο ἔφεραν οἱ Ἕλληνες πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία, ὡς πολύτιμο θησαυρὸ καὶ τὸ ἐναπόθεσαν στὸν περικαλλῆ αὐτὸ ναὸ τῆς Νέας Ἰωνίας Ἀττικῆς.

ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ

Ἁγ. Στέφανος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Α' (18 Μαΐου). Ἐνας ἄλλος νεανίας συννόματος μὲ τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανο καὶ γεμάτος μὲ θεορὸ ζῆλο γιὰ τὸν χριστιανισμό, ποὺ ἔζησε ὀκτῶ αἰῶνες ὑστερότερα, εἶναι ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Στέφανος ὁ Α'.

Ἐπῆρξε γόνος βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἦταν ὁ τέταρτος καὶ τελευταῖος γιὸς τοῦ αὐτοκράτορα Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοσ καὶ τῆς Εὐδοκίας Ἰγγερίνης. Γεννήθηκε τὸ 870 μ.Χ. Ἐνῶ ἦταν ἀκόμα παιδί ἐγίνε ὑποδιάκονος καὶ διετέλεσε μαθητῆς καὶ σύγκελλος τοῦ Μεγάλου Φωτίου. Ὅταν ὁ ἀδελφὸς του ὁ Λέων ΣΤ', ὁ Σοφὸς ἐγίνε αὐτοκράτορας ἐξελέγη καὶ αὐτὸς Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης μὲ τὴν ψῆφο τῆς συνόδου τῶν ἀρχιερέων καὶ τὴν ψῆφο τοῦ αὐτοκράτορος, ἀδελφοῦ του. Ἐτοῖ ἀπὸ σύγκελλος ἐγίνε Πατριάρχης τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 878 σὲ πολὺ νεαρὴ ἡλικία.

Ἀναδείχθηκε φύλακας ἀγρυπνος καὶ ποιμένας ἀληθινός, ἐλεώντας τοὺς φτωχοὺς, προστατεύοντας τὰ ὀρφανὰ, τὶς χῆρες καὶ τοὺς ἀδικουμένους. Ἐπῆρξε ἐγκρατῆς καὶ ἀσκητικὸς στὴν ζωὴ του, ἀλλὰ

δυστυχῶσ δὲν ἔζησε γιὰ πολλὰ χρόνια καὶ ἀπέθανε στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του τὸ 893, ἐνῶ ἦταν μόνο 33 ἐτῶν. Τάφηκε στὴν Μονὴ τοῦ Συγκιῶτου.

Ἁγ. Στέφανος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Β' (18 Ἰουλίου). Διαδέχθηκε τὸν Νικόλαο τὸν Α' τὸν Μυστικὸ τὸ 925. Προηγούμενως ἦταν Μητροπολίτης Ἀμασειας. Ἐμεινε στὸν πατριαρχικὸ θρόνο μέχρι τὸ 928. Ἐπῆρξε ἐνάρετος ἄνδρας καὶ ἐκοιμήθη εἰρηνικὰ στὶς 18 Ἰουλίου καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέρα τιμᾶται ἡ μνήμη του.

Ἁγ. Στέφανος, Πάπας Ρώμης (3 Αὐγούστου). Ἐζησε στὴν πρωτοχριστιανικὴ ἐποχὴ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Οὐαλλεριανοῦ καὶ Γαλλιηνοῦ (254-256). Διαδέχθηκε τὸν Πάπα Λεύκιο τὸν Α'. Ἡ ἀρχιερατεία του εἰς τὸν ἐπισκοπικὸ θρόνο τῆς Ρώμης ἦταν μικρῆς χρονικῆς διάρκειας. Κατ' ἄλλους 2 χρόνια, κατ' ἄλλους 4 χρόνια.

Κατηγορήθηκε στοὺς τότε αὐτοκράτορες μὲ τὴν γνωστὴ αἰτία ὅτι κάνει χριστιανοὺς τοὺς εἰδωλολάτρεις. Ὅταν τὸν συνέλαβαν δὲν ἀρνήθηκε τίς χριστιανικῆς του ἀρχῆς καὶ πεποιθήσεις. Ἐτοῖ ὀδηγήθηκε στὸ μαρτύριο. Ἀναφέρεται ὅτι θανατώθηκε μὲ τὸ ξίφος.

Ἁγ. Στέφανος, Μητροπολίτης Ρηγίου τῆς Καλαβρίας (5 Ἰουλίου). Καταγόταν ἀπὸ τὴν Νίκαια καὶ χειροτονήθηκε πρῶτος ἐπίσκοπος Ρηγίου ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξε μαρτυρικός. Ἀναφέρεται ὅτι θανατώθηκε μὲ ἀποκεφαλισμό.

Ἁγ. Στέφανος, Ἀρχιεπίσκοπος Σουρόζας Κριμαίας (Ἡ' αἰώνας) Ρώσος (15 Δεκεμβρίου).

Ἁγ. Στέφανος, Ἐπίσκοπος, ὄσιος, ὁ Σαββαΐτης (28 Ὀκτωβρίου). Ἐπῆρξε σπουδαῖος μοναχὸς τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Σάββα στὴν Παλαιστίνη. Ἦταν πολὺ ἐνάρετος καὶ ἐπιτελοῦσε ἀκόμη καὶ θαύματα, λόγῳ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου του. Ἐγίνε Ἐπίσκοπος σὲ κάποια πόλη ποὺ δὲ μᾶς εἶναι γνωστὴ. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στὶς 28 Ὀκτωβρίου.

Ἁγ. Στέφανος, Ἐπίσκοπος Περμίας, Ὅσιος, Ρώσος (26 Ἀπριλίου 1390).

Ἁγ. Στέφανος, Ἐπίσκοπος, Ὅσιος, Ρώσος (27 Ἀπριλίου, 10 Ὀκτωβρίου, 25 Μαΐου). Ἐπῆρξε Ἠγούμενος τῆς Λαύρας τοῦ Κιέβου καὶ μετὰ ἐγίνε Ἐπίσκοπος τοῦ Βλαδιμίρ - Βολίνσκ (11ος αἰώνας). Ὅσιος. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στὶς 27 Ἀπριλίου, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ στὶς 25 Μαΐου καὶ 10 Ὀκτωβρίου ποὺ εἶναι ἡ σῦναξη τῶν ἁγίων τῆς Βολυνίας, στὴν Ρωσία.

Ἁγ. Στέφανος, Πρεσβύτερος, Ὅσιος (7 Ἰουνίου).

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Εφημέριοι για τὸν «Εφημέριο»!

Σταχυολογοῦμε ἀπὸ τὸ πολὺ καλὸ νέο περιοδικὸ «Πνευματικοὶ Ὁρίζοντες» ποὺ συντάσσεται κυρίως ἀπὸ ἱερεῖς - μαθητὲς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Βορείου Αἰγαίου ποὺ ἐδρεύει στὴ μυροβόλο Χίο. Τὸ Λύκειο ἀποτελεῖ σαρκωμένο ὄνειρο τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν κ. Διονυσίου καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴ σχολαρχία τοῦ Αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Δημητρίου Γεομέλου, Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου:

Περὶ τῆς Ἐξομολογήσεως...

Ἀληθινὰ εἶναι μέγα καὶ θεῖο καὶ κοσμοσωτήριο τὸ Μυστήριον τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ἐπεὶ ἀποπλύνει ἐντελῶς καὶ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα καὶ ὅσα ἁμαρτήματα ἔχει ὁ βαπτιζόμενος καὶ τὸν κάνει καθαρὸ καὶ ἅγιο. Ἐπειδὴ, ὁμῶς, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του ἐπιρρεπὴς στὴν ἁμαρτία καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μένει ἀμετακίνητα στὴν ἀρετὴ, καὶ ἀναμαρτησία, πάλι καὶ πολλὰ φορὲς, πέφτει σὲ ἁμαρτήματα. Ὁ Φιλάνθρωπος Κύριος, λοιπόν, γνωρίζοντας αὐτὴν τὴν ἀνθρώπιν ἀσθένεια, ἐπίνοησε τὸ ἱατρικὸ τῆς ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ καὶ τὸ χάρισε στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ, ὅταν, μετὰ τὸ βάπτισμα, περιπέσει σὲ ἀσθένεια ἁμαρτίας καὶ ἔτσι νὰ μὴν πεθάνει ψυχικὰ, ἀλλὰ νὰ γίνεταί κληρονόμος τῆς αἰώνιας ζωῆς. Καί, ὅτι εἶναι δεκτικὸ μετανοίας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, γίνεται φανερὸ ἀπὸ ἀναρίθμητα πλήθη τῶν μετανοησάντων καὶ ἀπὸ τὰ ἀναρίθμητα πλήθη τῶν σωθέντων μὲ τὴ μετάνοια. Γίνεται ἔτσι βέβαιο, ὅτι στοὺς μετανοοῦντες χαρίζεται ἀπὸ τὸν Θεό, «ἄφεσις ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴ αἰώνιος».

(π. Κων. Μελεξῆς)

Ἡ Χριστὸς ἢ Χάος!

Ἐνα ἀπὸ τὰ μηνύματα, ποὺ ἡ Ὁρθοδοξία μπορεῖ νὰ προσφέρει στὸν κουρασμένο καὶ ἀπογοητευμένο κόσμον εἶναι τὸ μήνυμα ἡσυχίας.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐσωτερικὴ γαλήνη, εἰρήνη, καὶ ἡρεμία καὶ ἂν εἶναι πλούσιος ἀπὸ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, εἶναι πολὺ φτωχὸς στὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ. Ἄν ἔχει περιουσία πολλή, εἶναι φτωχὸς στὰ αἰσθήματα τῆς καρδιάς του, ἐνῶ ἀναπαύεται σὺς ἀνέσεις του, αἰσθάνεται συγχρόνως καὶ κουρασμένος, λὲς καὶ εἶναι αἰχμάλωτος δέσμιος.

Ἡ ἐποχὴ μας, ἐποχὴ ἄγχους, ψυχονευρώσεων, κενῆ ἀπὸ ἰδανικά, γίνεται δύσκολη καὶ ἐφιαλτικὴ. Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ πίστη, ἡ Χριστιανικὴ πίστη, ἐκεῖ φυτρῶνουν τὰ ζιζάνια τῶν νευρώσεων. Θεμέλιο, στὴν ψυχικὴ ἰσορροπία καὶ εἰρήνη, εἶναι ἡ πίστη. Σύμφωνα μὲ τὸν λόγο

τοῦ Κυρίου, ἡ οἰκία ποὺ κτίστηκε «ἐπὶ τὴν πέτραν — ἔστω κι ἂν κατέβῃ ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι — δὲν ἔπεσε». Ὁ ἄνθρωπος εἶναι δυστυχημένος χωρὶς τὴν πίστη στὸν Θεό.

Ἐκκλησιαστικὸ καὶ ἀποκαλυπτικὸ!

Τὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ εἶναι καὶ ἀποκαλυπτικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ. Τὸ διαβάσαμε σ' ἐγκριτὴ ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν.

«Πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια θὰ ἦταν ἀνήκουστο γιὰ ἓνα γιατρὸ σὺς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Σήμερα ὁμῶς τὰ δεδομένα ἀλλάζουν. Οἱ ἐρευνητὲς τῶν ἐπιστημόνων γιατρῶν δεῖχνουν ἀμεση συνάρτηση μεταξὺ τῆς πίστεως καὶ τῆς θεραπείας.

» Ἡ προσευχὴ, ἡ πίστη καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ μποροῦν νὰ βελτιώσουν τὴ φυσικὴ ὑγεία. Ἄν καὶ δὲν ἀποτελεῖ κανόνα, δὲν ἐπιδέχεται καὶ ἀντιρροήσεις. Πρόκειται γιὰ μιὰ νέα τάση στοὺς ἱατρικοὺς κύκλους τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Εἶναι ἓνα πείραμα, ἴσως, ποὺ ἂν καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἀκόμα νέο ρεῦμα, ἐξηγεῖ μιὰ μετακίνηση τῶν Ἀμερικανῶν γιατρῶν στὴν ἀποψη ὅτι ὑπάρχει ἴσως «κάτι» περισσότερο στὴν ὑγεία ἀπὸ τὰ ἐρυθρὰ αἰμοσφαίρια καὶ κάτι περισσότερο στὴν θεραπεία ἀπὸ τὰ χάπια καὶ τὰ νυστέρια!...».

Ψυχαγωγία ἢ ψυχοκτονία;

Ἰούνιος. Περίοδος τῶν διακοπῶν. Ἰδίως γιὰ τὸν μαθητόκοσμον... Ὅμως πῶς θὰ ψυχαγωγηθοῦν τὰ παιδιὰ; Μήπως ἡ τηλεόραση — μὲ ὅ,τι σημαίνει καὶ συνεπάγεται — θὰ ἔχει τὴ μερίδα τοῦ λέοντος στὸν ἀπεριόριστο ἐλεύθερο χρόνο τους;

Κάθε οἰκογένεια πρέπει νὰ σέβεται τὸν δωδεκάλογο τῆς σωστῆς τηλεθεάσεως τοῦ παιδιοῦ, γιατί κάθε παιδί ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὄνειρεύεται καὶ νὰ ζεῖ σ' ἓνα τηλεοπτικὸ καλύτερο κόσμον.

- Τοποθετήστε τὴν τηλεόραση στὸ σαλόνι καὶ ὄχι στὸ παιδικὸ δωμάτιο.
- Διαμορφώστε οἰκογενειακὸ πρόγραμμα τηλεθεάσεως.
- Παρακολουθήστε τηλεόραση μαζί μὲ τὰ παιδιὰ σας.
- Ὅχι παθητικότητα μπροστὰ στὴν τηλεόραση.
- Κάντε κριτικὴ στὴν τηλεόραση, δημιουργώντας ἀντιήρωες.
- Ἀξιοποιήστε σωστὰ αὐτὸ ποὺ βλέπετε.
- Ἀσκήστε κριτικὴ σὺς εἰδήσεις.
- Ποτὲ διαφημίσεις χωρὶς κριτικὴ.
- Μάθετε νὰ ἀπαγορεύετε καὶ νὰ κλείνετε τὴν τηλεόραση.
- Μήπως ὑπάρχει κάτι καλύτερο νὰ κάνει τὸ παιδί;
- Μὴν ἀνταμιβεταί τὸ παιδί μὲ περισσότερη τηλεόραση.
- Λιγότερη τηλεόραση κάνει καλὸ.

Μ. Μελ.